00293469

D138/1/5

អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា
នៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះ

សំណុំរឿងលេខ	៖	០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស (អ.ប.ជ១៨)
កាលបរិច្ឆេទឯកសារ	៖	ថ្ងៃទី២៧ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៩
ភាគីបញ្ជូន	៖	ការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា
ភាសាដើម	៖	ភាសាអង់គ្លេស
ប្រភេទឯកសារ	៖	**សាធារណៈ**

សេចក្តីសង្កេតរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា លើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី ដែលជំទាស់ទៅនឹងដីកាសម្រេចអំពីភាពសម្ងាត់របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត

បញ្ជូនដោយ៖
ការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា៖
លោកស្រី ជា លាង
លោក Robert PETIT
លោក យ៉េត ចរិយា
លោក William SMITH
លោក តាន់ សេណារ៉ុង
លោក Anees AHMED

បញ្ជូនទៅ៖
អង្គបុរេជំនុំជម្រះ៖
ចៅក្រម ប្រាក់ គឹមសាន, ប្រធាន
ចៅក្រម Rowan DOWNING QC
ចៅក្រម ន៍យ ថុល
ចៅក្រម Katinka LAHUIS
ចៅក្រម ហួត វុទ្ធី

មេធាវីការពារក្តីរបស់ជនត្រូវចោទ/ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ អៀង សារី៖
លោក អាង ឧត្តម
លោក Michael G. KARNAVAS

ឯកសារទទួល
DOCUMENT RECEIVED/DOCUMENT REÇU
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ (Date of receipt/Date de reception): 27 / 03 / 2009
ម៉ោង (Time/Heure): 13 : 30
មន្ត្រីទទួលបន្ទុកសំណុំរឿង/Case File Officer/L'agent chargé du dossier: SANN RADA

ឯកសារបានថតចម្លងត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ដើម
CERTIFIED COPY/COPIE CERTIFIÉE CONFORME
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ នៃការបញ្ជាក់ (Certified Date/Date de certification): 30 / 03 / 2009
មន្ត្រីទទួលបន្ទុកសំណុំរឿង/Case File Officer/L'agent chargé du dossier: C.A.Fuy

D138/1/5

សំណុំរឿងលេខ: ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស (អ.ប.ជ ១៨)

១. សេចក្ដីផ្ដើម

១. សហព្រះរាជអាជ្ញា ដាក់សេចក្ដីសង្កេតនេះ (“សេចក្ដីសង្កេត”) ដើម្បីជាជំនួយដល់អង្គបុរេជំនុំជម្រះក្នុងការកំណត់លើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់អៀង សារី (“បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍”)[1] ដែលស្វះស្វែងរកនូវការកែប្រែលើដីកាសម្រេច អំពីការរំលោភបំពានលើភាពសម្ងាត់នៃកិច្ចស៊ើបសួរ របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត (“ដីកាសម្រេចលើភាពសម្ងាត់”)[2] ។ ដីកាសម្រេចលើភាពសម្ងាត់បានរកឃើញថា តាមរយៈការដាក់ផ្សាយឯកសារមួយចំនួននៅលើវ៉ិបសាយដែលមានការថែទាំជាឯកជនរបស់ពួកគេ (“វ៉ិបសាររបស់មេធាវីការពារក្ដី”) មេធាវីការពារក្ដីជាតិ និងអន្តរជាតិរបស់ដើមបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ (ជារួមហៅថា “មេធាវីការពារក្ដី”) (១) មិនបានគោរពទៅលើ “សេចក្ដីសម្រេច” របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៩ ដែល “ព្រមាន” ពួកគេមិនឲ្យធ្វើដូច្នេះទេ ។ (២) បានលាតត្រដាងព័ត៌មានសម្ងាត់ដែលជាប់ទាក់ទងនឹងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនៅមុនពេលជំនុំជម្រះ និង (៣) ខាកខានមិនបានអនុវត្តតាមបទដ្ឋាន និងក្រមសីលធម៌វិជ្ជាជីវៈអ្នកច្បាប់ ។ ដោយការរកឃើញអំពីបញ្ហាទាំងនេះប្រឆាំងនឹងមេធាវីការពារក្ដី សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានបញ្ជូនដីកាសម្រេចអំពីភាពសម្ងាត់ ទៅគណៈមេធាវីរៀងៗខ្លួនរបស់ពួកគេ “ដើម្បីមានវិធានការសមស្រប”[3] ។

២. បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ជំទាស់នឹងដីកាសម្រេចលើភាពសម្ងាត់នេះ ដោយតវ៉ា ក្នុងចំណោមបញ្ហាផ្សេងទៀតថា (១) ឯកសារទាំងអស់ ដែលបានដាក់នៅចំពោះមុខសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មិនមែនសុទ្ធតែទទួលបាននូវកិច្ចការពារដោយភាពសម្ងាត់ឡើយ ។ (២) ឯកសារ “សម្ងាត់” ដែលបានដាក់នៅលើវ៉ិបសាយរបស់មេធាវីការពារក្ដី សុទ្ធតែជាឯកសារ “សម្ងាត់ដើម្បីការពារដល់សិទ្ធិរបស់[ដើមបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍] ដែលគាត់អាចលះបង់ចោល ។ (៣) ការធ្វើទំនាក់ទំនងរបស់

---

[1] *ករណីរបស់ អៀង សារី,* បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អំពីការរំលោភបំពានការសម្ងាត់នៃកិច្ចស៊ើបសួរ និងសំណើសុំដាក់កាលបរិច្ឆេទដាក់ឯកសារជាបន្ទាន់ និងសវនាការផ្ទាល់មាត់ជាសាធារណៈ, ចុះថ្ងៃទី១០ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៩, D138/1/1, ERN 00287360-00287378 [*ចាប់ពីនេះតទៅហៅថា* បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍] ។

[2] *ករណីរបស់ អៀង សារី,* ដីកាសម្រេចអំពីការរំលោភបំពានលើភាពសម្ងាត់នៃកិច្ចស៊ើបសួរ, ចុះថ្ងៃទី៣ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៩, D138, ERN 00284977-00284983 [*ចាប់ពីនេះតទៅហៅថា* ដីកាសម្រេចអំពីភាពសម្ងាត់] ។

[3] ដីកាសម្រេចអំពីភាពសម្ងាត់, ទំព័រទី៧ ។

សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត នៅថ្ងៃទី១៥ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៩ មិនបានរួមបង្កើតជា "សេចក្តីសម្រេច" ណាមួយទេ និងទោះបីក្នុងករណីណាក៏ដោយ វាមិនស្មើគ្នានឹង "ការព្រមាន" តាមផ្លូវច្បាប់ណាមួយដែរ វៀរលែងតែបន្ទាប់ពីមានដំណើរការនីតិវិធីដែលអាចនឹងត្រូវចាប់ផ្តើមធ្វើឡើងប្រឆាំងនឹងមេធាវីការពារក្តី និង (៤) ការផ្សព្វផ្សាយនូវឯកសារមួយចំនួនណាមួយតាមការជ្រើសរើសដោយអង្គតុលាការនេះ បង្ហាញឱ្យឃើញពី "ការរើសអើងនៅក្នុងការប្រព្រឹត្តិ" ប្រឆាំងនឹងមេធាវីការពារក្តី[4] ។

២. សេចក្តីសង្ខេបនៃអំណះអំណាង

៣. សហព្រះរាជអាជ្ញាសង្កេតឃើញថា អង្គបុរេជំនុំជម្រះអាចពិចារណាដោយច្រានចោលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ ដោយសារតែភាពខ្វះខាតខាងសិទ្ធិប្តឹងរបស់ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ អៀង សារី ។ ដីកាសម្រេចអំពីភាពសម្ងាត់ ត្រូវបានចេញ ស្របតាមវិធាន៣៥ និងវិធាន៣៨ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ("វិធាន") ប្រឆាំងទៅលើតែមេធាវីការពារក្តីតែប៉ុណ្ណោះ ។ អាស្រ័យហេតុនេះ ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ អៀង សារី មិនមានសិទ្ធិដាក់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះទេ ហើយដីកាសម្រេចលើភាពសម្ងាត់ ក៏មិនបានផ្តល់សំអាងនៃបណ្តឹងដើម្បីដាក់ស្នើទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះដែរ ។ ទោះបីដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ មានសិទ្ធិប្តឹង និងសំអាងនៃបណ្តឹងក៏ដោយ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះក៏មិនត្រូវបានអនុញ្ញាតដែរ យោងតាមវិធាន៧៤.៣ ដែលបានរៀបរាប់គ្មានសល់ពីប្រភេទនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដែលជនត្រូវចោទអាចនាំមកនៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ។

៤. បើសិនអង្គបុរេជំនុំជម្រះពិចារណាឃើញថា បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ បាននិងកំពុងស្នើឡើងដោយមេធាវីការពារក្តីតាមសមត្ថភាពផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ពួកគេ នោះវាលើកឡើងនូវបញ្ហាច្បាប់ដ៏សំខាន់ទាក់ទងនឹងតម្លាភាព និងភាពត្រឹមត្រូវនៃដំណើរការនីតិវិធីនៅចំពោះមុខតុលាការនេះ ។ ជាពិសេស បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍បានលើកឡើងឱ្យមានសំណួរពីរ សម្រាប់ធ្វើការកំណត់ដោយអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ។ សំណួរទាំងពីរនោះគឺ (១) តើអ្វីទៅដែលជាភាពស្របគ្នានៃគោលការណ៍អំពីភាពសម្ងាត់នៃដំណើរការនីតិវិធីមុនពេលជំនុំជម្រះ និងរបៀប ព្រមទាំងវិសាលភាព ដែលព័ត៌មាន

[4] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍, ទំព័រទី៥ ។

អ្វីខ្លះដែលអាចផ្សព្វផ្សាយដោយតុលាការនេះ ឬគូភាគីនានា និង (២) ថាតើនៅក្រោមកាលៈទេសៈណាដែលបុគ្គលណាម្នាក់ ជាពិសេស មេធាវីការពារក្តីដែលមានអាណត្តិការពារសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌របស់ចុងចោទ អាចត្រូវបានដាក់ទណ្ឌកម្មដោយតុលាការនេះ ចំពោះអំពើដែលគេបានអះអាងថា បានធ្វើឡើងដើម្បីពន្លឿនសិទ្ធិដូចគ្នាទាំងនោះ ។

៣. ចរិតលក្ខណៈនៃសេចក្តីសង្កេតនាំងនេះ

៥. បញ្ហានៃការជ្រៀតជ្រែកចូលក្នុងកិច្ចការរដ្ឋបាលយុត្តិធម៌ ដែលមានលក្ខណៈស្រដៀងគ្នាទៅនឹងការប្រមាថមាននៅក្នុងយុត្តាធិការជាតិ និងអន្តរជាតិមួយចំនួន គឺជាបញ្ហាច្រើនតែមានរវាងតុលាការ និងជនល្មើសដែលបានចោទប្រកាន់[5] ។ ហេតុដូចនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាមិនពិចារណាខ្លួនឯងថា ជាគូភាគីពេញលេញចំពោះដំណើរការនីតិវិធីទាំងនេះទេ ប៉ុន្តែគ្រាន់តែជា "ភាគីដែលចាប់អារម្មណ៍" ជាមន្ត្រីនៃតុលាការនេះ[6] ។ តាមតួនាទីមានកំរិតក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ និងវិសាលភាពចំពោះផលវិបាកដ៏តូចចង្អៀតនៃសេចក្តីសង្កេតនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាមិនឈរលើគោលជំហរណាមួយអំពីអង្គហេតុទាំងអស់ក្នុងសារណា ដែលបានធ្វើឡើងដោយដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះទេ លើកលែងអ្វីដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាលើកឡើងផ្ទាល់ក្នុងសេចក្តីសង្កេតនេះ ។

៤. សេចក្តីសង្កេតបឋម

បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍អាចនឹងត្រូវបានច្រានចោលដោយសារកង្វះសិទ្ធិប្តឹង និងសំអាងនៃបណ្តឹង

---

[5] *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Aleksovski,* សាលក្រមលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ធ្វើឡើងដោយ Anto Nobilo ប្រឆាំងនឹងការរកឃើញនូវការប្រមាថ, សំណុំរឿងលេខ: IT-95-14/1-AR77, អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ ICTY, ចុះថ្ងៃទី៣០ ឧសភា ២០០១, កថាខ័ណ្ឌទី២៤ [*ចាប់ពីនេះតទៅហៅថា* សាលក្រម Aleksovski] ។ *Laxmi Narayan ទល់នឹង D.D.A,* សាលក្រមចុះថ្ងៃទី១២ កក្កដា ២០០៤, តុលាការជាន់ខ្ពស់ទីក្រុងញូដេលី នៅទីក្រុងញូដេលី, កថាខ័ណ្ឌទី៥ ។

[6] *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Dusko Tadic,* សាលក្រមលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ស្តីពីការចោទប្រកាន់អំពីការប្រមាថ ប្រឆាំងនឹងមេធាវីពីមុន, Milan Vujin, ចុះថ្ងៃទី២៧ កុម្ភៈ ២០០១, សំណុំរឿងលេខ: IT-94-1-A-AR77, អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ ICTY, ទំព័រទី១,[*ចាប់ពីនេះតទៅហៅថា* សេចក្តីសម្រេចអំពីការប្រមាថ Tadic] ។ នៅក្នុងសំណុំរឿងនេះ ការប្រមាថប្រឆាំងនឹងអតីតមេធាវីការពារក្តីម្នាក់, ជនជាប់ចោទបានដាក់សារណាតប ក្នុងនាមជា "ភាគីដែលមានផលប្រយោជន៍" ខណៈដែលការចោទប្រកាន់មិនបានបើកសវនាការ ។

៦. បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ បានដាក់ដោយជនត្រូវចោទអៀង សារី[7] ។ អៀង សារី គ្មានសិទ្ធិប្តឹងដើម្បីដាក់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះទេ ហើយដីកាសម្រេចលើភាពសម្ងាត់ក៏មិនបានផ្តល់ឱ្យគាត់នូវសំអាងនៃបណ្តឹងដើម្បីដាក់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះដែរ ។ ដីកាសម្រេចលើភាពសម្ងាត់មិនបានចេញដោយប្រឆាំងនឹងអៀង សារីទេ ។ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មិនបានបង្ហាញថា គាត់បានទទួលរងនូវភាពលំអៀង ឬ ការបដិសេសនូវសិទ្ធិណាមួយដែលចាំបាច់ត្រូវមានការដោះស្រាយ ដោយអង្គបុរេជំនុំជម្រះ តាមការប្តឹងឧទ្ធរណ៍ឡើយ ។

៧. ទោះបីដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មានសិទ្ធិប្តឹង និងសំអាងនៃបណ្តឹងក៏ដោយ ក៏បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះមិនអាចទទួលយកបានដែរ នៅក្រោមវិធាន៧៤.៣ ដែលបានរៀបរាប់គ្មានសល់អំពីប្រភេទនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដែលជនត្រូវចោទអាចនាំមកចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះ[8] ។ ដីកាសម្រេចលើភាពសម្ងាត់ បានធ្វើទៅលើមេធាវីការពារក្តីដោយផ្ទាល់[9] ។ ហេតុដូចនេះ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះអាចនឹងត្រូវបានច្រានចោលដោយសារ (១) ចង់មានសិទ្ធិប្តឹង និងសំអាងនៃបណ្តឹង ហើយទោះបីនៅក្នុងព្រឹត្តិការណ៍ណាក៏ដោយ (២) ដោយសារមិនអាចទទួលយកបាននៅក្រោមវិធាន ៧៤.៣ ។ តាមរបៀបផ្សេងពីនេះ អង្គជំនុំជម្រះអាចពិចារណាច្រានចោលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះដោយមិនធ្វើឱ្យខូចដល់ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ។ មេធាវីការពារក្តីអាចនឹងត្រូវបានគេទុកឱ្យស្វះស្វែងរកឧបាស្រ័យចំពោះដំណោះស្រាយបែបដូច្នេះ ព្រោះវាអាចនឹងរកបាននៅក្រោមច្បាប់ ។

ការកំណត់ពេលច្បាស់លាស់អំពីការដាក់ឯកសារមិនត្រូវទេ

---

[7] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍, ទំព័រក្របមុខ (ដែលនិយាយថា "បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់អៀង សារី ....") ។ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ ត្រូវបានចុះហត្ថលេខាដោយមេធាវីការពារក្តីក្នុងនាមជា "សហមេធាវីការពារក្តីឱ្យលោក អៀង សារី" (បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍, ទំព័រទី១៨) ។ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍គូសបញ្ជាក់ជាដដែលៗទៅលើសេចក្តីយោងនៃសេចក្តីសន្និដ្ឋាន ក្នុងនាម "មេធាវីការពារក្តី" របស់ អៀង សារី (បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ កថាខ័ណ្ឌទី១, ១២, ១៧, ២៨,៣១, ៣៧ ។ល។)

[8] *ករណីរបស់ អៀង សារី*, សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់ ក.ស.ច.ស ស្តីពីសិទ្ធិ និងកាតព្វកិច្ចរបស់ភាគីទាក់ទងនឹងការបកប្រែ, ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៩, A190/II/9, ERN 0023298-00283310, កថាខ័ណ្ឌទី ២៨ ។

[9] ដីកាសម្រេចអំពីភាពសម្ងាត់, ទំព័រទី៧ ។

៨. ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មិនបានលើកយោងនូវបទប្បញ្ញត្តិច្បាប់ណាមួយ ឬបានយោងអំពីករណីយុត្តិសាស្ត្រ ដើម្បីស្វែងរកឱ្យមានការកំណត់ពេលច្បាស់លាស់សម្រាប់គូភាគីនានាដាក់ចម្លើយតបរបស់ខ្លួនទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ និងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដែលត្រូវបើកសវនាការនៅថ្ងៃទី ៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៨ ទេ ។ គាត់គ្រាន់តែបានអះអាងថា "គាត់ [បានដាក់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍] នៅក្នុងសប្តាហ៍ដែលមានការជូនដំណឹងអំពី [ដីកាសម្រេច] នោះ"[10] ។ សេចក្តីសម្រេចជាឯកតោភាគីរបស់ភាគីដាក់ពាក្យបណ្តឹងនេះ ដោយគ្មានទឡ្ហីករណ៍បញ្ជាក់ពីភាពបន្ទាន់ គឺច្បាស់ណាស់ថា ទាំងពាក្យបណ្តឹង និងទាំងខ្លឹមសារក្នុងពេលបណ្តឹងនេះផង មិនអាចជាយុត្តិកម្ម សម្រាប់បង្ខំភាគីម្ខាងទៀតឱ្យដាក់ចម្លើយតបរបស់ខ្លួន ឱ្យបានមុនពេលវេលាដែលបានកំណត់ដោយច្បាប់បានឡើយ ។

៩. នៅក្នុងបរិយាកាសមួយដែលប្រើបីភាសា ដូចតុលាការនេះ ដែលពឹងផ្អែកទៅលើកិច្ចសហការ និងការពិគ្រោះយោបល់ផ្សេងៗរវាងបុគ្គលិកជាតិ និងអន្តរជាតិ ត្រូវតែមានពេលវេលាសមរម្យសម្រាប់ការពិគ្រោះយោបល់ និងការធ្វើសេចក្តីព្រាងជាបន្តបន្ទាប់ និងការបកប្រែសរសេរលើសារណាច្បាប់នានា ។ អាស្រ័យហេតុនេះការអនុវត្តន៍ណាមួយដែលនាំដល់ការពន្យាពេលវេលា ដូចបានកំណត់នៅក្នុងសេចក្តីណែនាំអនុវត្តស្តីពីការដាក់ឯកសារ ដែលបានជជែកវែកញែក និងកំណត់យ៉ាងប្រុងប្រយ័ត្ន ត្រូវតែពឹងផ្អែកទៅលើការបង្ហាញឱ្យឃើញពីកាលៈទេសៈលើកលែងជាពិសេស[11] ។ ការបង្ហាញដូចនេះ មិនមានទេនៅទីនេះ ហើយដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ក៏មិនបានស្វែងរកការជួសជុល *ដោយភាគីតែម្ខាង* ឬ *ដោយបណ្តោះអាសន្ន* ដើម្បីជាយុត្តិកម្មចំពោះការកំណត់ពេលវេលាច្បាស់លាស់ ។ ហេតុដូច្នេះ និងជាការសមរម្យ អង្គបុរេជំនុំជម្រះមិនអនុញ្ញាតឱ្យមានការកំណត់ពេលច្បាស់លាស់ណាមួយទេ[12] ។

---

[10] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍, កថាខ័ណ្ឌទី៨ ។

[11] សេចក្តីណែនាអនុវត្តស្តីពីការដាក់ឯកសារ, អ.វ.ត.ក/០១/២០០៧/ច្បាប់វិសោធនកម្មលើកទី៣ [*ចាប់ពីនេះតទៅហៅថា* សេចក្តីណែនាំអនុវត្ត] ។

[12] *ករណីរបស់ អៀង សារី*, សេចក្តីបង្គាប់ដល់ភាគី ទាក់ទងនឹងសំណើរបស់ អៀង សារី សុំដាក់កាលបរិច្ឆេទដាក់ឯកសារជាបន្ទាន់ និងសវនាការដេញដោលផ្ទាល់មាត់ជាសាធារណៈ ចំពោះបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អំពីការរំលោភបំពានលើការសម្ងាត់នៃកិច្ចស៊ើបសួរ, D138/1/2, ERN 00287681-00287682 ។

សវនាការផ្ទាល់មាត់

១០. ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ស្វែងរកឱ្យមានសវនាការផ្ទាល់មាត់ជាសាធារណៈមួយ នៅលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ បើយោងតាមគាត់ លើកឡើងអំពី "បញ្ហាជាមូលដ្ឋាន [ដែល] ទំនងជាមានផលប៉ះពាល់ដល់ការសម្រេច និងភាពជឿជាក់ លើលទ្ធផលចុងក្រោយនៃដំណើរការនីតិវិធីរបស់ អ.វ.ត.ក"[13] ។ សហព្រះរាជអាជ្ញាសង្កេតឃើញថា សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះ មិនចាំបាច់មានន័យថា ទាល់តែមានសវនាការផ្ទាល់មាត់ទេ វាអាចដាក់បញ្ចូលនូវការសម្រេចមួយដែលមានសំអាងហេតុ និងជាសាធារណៈ នៅលើសេចក្តីថ្លែងសំអាងជាលាយល័ក្ខអក្សរមួយក៏បាន[14] ។ ប្រសិនបើគូភាគីនានាត្រូវបានផ្តល់នូវឱកាសទូលំទូលាយដើម្បីបញ្ជូនករណីរបស់ខ្លួនជាលាយល័ក្ខអក្សរនិងដើម្បីផ្តល់យោបល់នៅលើសារណារបស់ភាគីផ្សេងទៀត អង្គជំនុំជម្រះមួយអាច ឃើញថា លក្ខខណ្ឌតម្រូវអំពីភាពត្រឹមត្រូវត្រូវបានគេអនុវត្តតាម ហើយសវនាការផ្ទាល់មាត់មួយមិនចាំបាច់ទេ[15] ។

១១. ខណៈបញ្ហានៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះជាបញ្ហាសំខាន់ ការសម្រេចបញ្ចប់លើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍អំពីសេចក្តីថ្លែងសំអាងជាលាយល័ក្ខអក្សរតែមួយមុខ មិនអាចថា ជាសាធារណៈតិចតួចជាង ឬមានតម្លាភាពតិចតួចឡើយ ប្រសិនបើការដាក់ឯកសារ និងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ត្រូវបានគេដាក់ឱ្យរកបាននៅលើកម្មសិទ្ធិសាធារណៈរួចទៅហើយនោះ ។ វាបានក្លាយជាការអនុវត្តន៍របស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះដែលថា រាល់ឯកសាររបស់ភាគីទាំងអស់ដែលបានដាក់ទាក់ទងនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នៅចំពោះមុខខ្លួន និងសេចក្តីសម្រេចជាបន្តបន្ទាប់ ត្រូវបានដាក់ផ្សាយនៅលើវិបសាររបស់ អ.វ.ត.ក ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះកម្រគេចចេញពីការអនុវត្តន៍បែបនេះណាស់ វៀរលែងតែផលប្រយោជន៍របស់គូភាគី (ជាពិសេស ចុងចោទ) ត្រូវទទួលនូវការ

---

[13] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍, កថាខ័ណ្ឌទី១១ ។

[14] *Jussila ទល់នឹងប្រទេស Findland*, សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៣ វិច្ឆិកា ២០០៦, សំណើលេខ: No. 73053/01, អង្គជំនុំជម្រះខ្នាតធំនៃតុលាការសិទ្ធិមនុស្សអឺរ៉ុប, កថាខ័ណ្ឌទី៤១ ។

[15] *Vilho Eskelinen និងគូកន ទល់នឹងប្រទេស Findland*, សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៩ មេសា ២០០៧, សំណើលេខ: No. 63235/00, អង្គជំនុំជម្រះខ្នាតធំនៃតុលាការសិទ្ធិមនុស្សអឺរ៉ុប, កថាខ័ណ្ឌទី៧៤ ។

ប៉ះពាល់[16] ។ តុលាការអន្តរជាតិ ដែលធ្វើការកាត់សេចក្តីលើបទឧក្រិដ្ឋដែលមានទំហំ និងភាពចម្រុះស្រដៀងគ្នានឹងតុលាការនេះដែរតែងតែធ្វើការសម្រេចយ៉ាងទៀងទាត់លើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍អំពីតែសេចក្តីថ្លែងជាលាយល័ក្ខអក្សរតែមួយមុខគត់ ។ ជាការពិតណាស់តុលាការទាំងនេះ ក៏បានច្រានចោលពាក្យសុំឱ្យមានសវនាការផ្ទាល់មាត់ ដោយផ្អែកទៅលើតែទឡ្ហីករណ៍នៃ "ភាពចម្រុះនៃបញ្ហា" តែមួយមុខប៉ុណ្ណោះ[17] ។

១២. ការអនុវត្តន៍ច្បាស់លាស់ និងស៊ីសង្វាក់គ្នាមួយបានលេចឡើង ទាក់ទិននឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីឱ្យមានសវនាការផ្ទាល់មាត់ ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានបើកសវនាការផ្ទាល់មាត់ទាំងអស់ ប៉ុន្តែមានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មួយទាក់ទងនឹងការឃុំខ្លួន[18] ហើយបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍បែបនេះ អាចនឹងនាំឱ្យមានការផុតរលត់នៃដំណើរការនីតិវិធី និងការដោះលែងចុងចោទម្នាក់ជាយថាហេតុ[19] ។ ហេតុដូច្នេះ ជាសរុប សេរីភាពរបស់ចុងចោទម្នាក់ គឺជាឧត្តមភាពនៃការពិចារណានៅក្នុងការកំណត់របស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ថាតើត្រូវមានសវនាការផ្ទាល់មាត់ឬទេ[20] ។

---

[16] *ករណីរបស់ អៀង សារី,* សេចក្តីសម្រេចដោយអនុលោមតាមវិធាន៣.១២ នៃសេចក្តីណែនាំអនុវត្តស្តីពីការដាក់ឯកសារៈ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី ចំពោះការតែងតាំងអ្នកជំនាញ, ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៨, A189/1/6, ERN 00207784-00207785, កថាខ័ណ្ឌទី៤ ។

[17] *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Marijacic,* សាលក្រម, សំណុំរឿងលេខ: IT-95-14-R77.2-A, ចុះថ្ងៃទី២៧ កញ្ញា ២០០៦, អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ ICTY, កថាខ័ណ្ឌទី៩-១០ [*ចាប់ពីនេះតទៅហៅថា* សាលក្រម Marijacic] ។

[18] អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានបើកសវនាការផ្ទាល់មាត់លើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដើមប្រឆាំងការឃុំខ្លួនចំនួនប្រាំរួចហើយ នៃជនជាប់ឃុំទាំងប្រាំនាក់នៃតុលាការនេះ ។ ចាប់ពីពេលនោះមក បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងការបន្តការឃុំខ្លួនរបស់ អៀង ធីរិទ្ធ ក៏បានធ្វើសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ ហើយក៏កំពុងស្ថិតក្នុងដំណើរការនៃសវនាការផ្ទាល់មាត់លើ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងការបន្តការឃុំខ្លួនរបស់ ខៀវ សំផន និងអៀង សារី ។ តាមការព្រមព្រៀងរបស់ភាគី បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងការបន្តការឃុំខ្លួនរបស់ នួន ជា ត្រូវបានរំពឹងទុកថា នឹងមានការសម្រេចទៅលើតែសេចក្តីថ្លែងសំអាងជាលាយល័ក្ខណ៍អក្សរតែមួយមុខគត់ ។

[19] *ករណីរបស់ ខៀវ សំផន,* សេចក្តីសម្រេចលើពាក្យសុំឱ្យមានសវនាការជាសាធារណៈ របស់ ខៀវ សំផន, ចុះថ្ងៃទី៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨, A190/1/8, ERN 00226251-00226254, កថាខ័ណ្ឌទី៨ ។ ការណ៍នេះ ឆ្លុះបញ្ចាំងទៅលើវិធាន៧៧.៦ ដែលថា សវនាការជាសាធារណៈអាចត្រូវបានធ្វើឡើង "ជាពិសេស ប្រសិនបើករណីនាំដល់ការបញ្ចប់ដោយសេចក្តីសម្រេចរបស់ [អង្គបុរេជំនុំជម្រះ]" ។

[20] *ករណីរបស់ ខៀវ សំផន,* សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ដើម្បីកំណត់លើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃសារណាជាលាយល័ក្ខណ៍អក្សរតែប៉ុណ្ណោះ និងដីកាកំណត់កាលបរិច្ឆេទសវនាការ, ចុះថ្ងៃទី៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៩, C26/5/13, ERN 0027631-0027633 ។

១៣. ដើមបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍បានតវ៉ាទាំងមានកំហុសឆ្គងថា លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យចំនួនពីរ ដែលបានអនុម័ត ដោយអង្គបុរេជំនុំជម្រះ គឺ (១) សារសំខាន់ចំពោះបញ្ហាដែលពាក់ព័ន្ធ និង(២) មតិ ឬការយល់ព្រមរបស់គូភាគី[21] ។ ដូចដែលកត្តាទាំងនេះ ត្រូវបានលើកយកទៅពិចារណាដោយអង្គបុរេជំនុំជម្រះនៅពេលធ្វើការសម្រេចអំពីការបើកសវនាការផ្ទាល់មាត់ វាមិនមែនជាលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យសម្រាប់កំណត់តែមួយគត់ទេ ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានកំណត់ជាទៀងទាត់ លើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ដោយលើកយកនូវខ្លឹមសារសំខាន់ៗនៃបញ្ហា នៅលើសារណាជាលាយល័ក្ខអក្សរតែមួយគត់ ។ បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយលើករណីខុច ដើមបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍នេះ និងបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ នួន ជា ស្ដីពីការចាត់តាំងអ្នកជំនាញបញ្ជាក់អំពីភាពសមស្រប និងលក្ខខណ្ឌនៃការឃុំខ្លួន បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ដើមបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍អំពីសិទ្ធិនៃការបកប្រែឯកសារ និងបណ្ដឹងដិតចិត្តចំពោះបុគ្គលិកសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ទាំងអស់សុទ្ធតែបានត្រូវកំណត់នៅលើតែសេចក្ដីថ្លែងជាលាយល័ក្ខអក្សរតែមួយមុខប៉ុណ្ណោះ ។ បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ទាំងអស់នេះ តាមពិតគឺគ្រប់បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ទាំងអស់នៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះ បានលើកឡើងពីបញ្ហាសំខាន់ៗ ។ ជាការបន្ថែម អង្គជំនុំជម្រះតុលាការមួយមានសមាសភាគចៅក្រមវិជ្ជាជីវៈ (មិនមែនជាសមាជិកគណៈវិនិច្ឆ័យ ឬ ចៅក្រមគ្មានអាជីព ឬ បណ្ដុំនៃចៅក្រមអាជីព និងគ្មានអាជីព) អាចធ្វើការដោះស្រាយយ៉ាងគ្រប់គ្រាន់ជាមួយបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍មួយដោយលើកឡើងពីបញ្ហាសំខាន់ៗតែមួយមុខគត់នៅលើមូលដ្ឋាននៃសារណាជាលាយល័ក្ខអក្សរដោយមិនចាំបាច់ឲ្យមានសវនាការផ្ទាល់មាត់ ។ នៅក្នុងការសម្រេចនេះ ខណៈដែលអង្គបុរេជំនុំជម្រះ តម្រូវឲ្យ "[ពិចារណា] លើទស្សនៈផ្សេងៗរបស់គូភាគី" ក៏ដោយ តែនេះមិនចងនូវកាតព្វកិច្ច ដោយទស្សនៈរបស់ភាគីដែលដាក់សំណើទេ[22] ។

១៤. ហេតុដូចនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាសូមស្នើឲ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ពិចារណាលើយុត្តិសាស្ត្រ និងការអនុវត្តន៍នេះ នៅពេលធ្វើការសម្រេចថាតើ ត្រូវមានសវនាការផ្ទាល់មាត់នៃបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍នេះដែរឬទេ ។

---

[21] បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍, កថាខ័ណ្ឌទី១០ ។

[22] វិធាន៧៧.៣.ខ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង, [*ចាប់ពីនេះតទៅហៅថា* វិធាន] ។

៥. សេចក្តីសន្និដ្ឋានជាសារធាតុ

១៥. ប្រសិនបើអង្គបុរេជំនុំជម្រះពិចារណាថា បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ ត្រូវបានធ្វើឡើងដោយមេធាវីការពារក្តីតាមសមត្ថភាពផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ពួកគេ នោះសហព្រះរាជអាជ្ញាសន្និដ្ឋានថា បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ ចោទនូវសំណួរពីរដ៏សំខាន់សម្រាប់ជាការសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ។ សំណួរទាំងពីរនោះគឺ (១) តើអ្វីទៅដែលជាភាពស្របគ្នានៃគោលការណ៍អំពីភាពសម្ងាត់នៃដំណើរការនីតិវិធីមុនពេលជំនុំជម្រះ និងរបៀប ព្រមទាំងវិសាលភាពដែលព័ត៌មានអ្វីខ្លះដែលអាចផ្សព្វផ្សាយដោយតុលាការនេះ ឬគូភាគីនានានៃដំណើរការនីតិវិធីរបស់ខ្លួន និង(២) ថាតើនៅក្រោមកាលៈទេសៈណាដែលបុគ្គលណាម្នាក់ ជាពិសេស មេធាវីការពារក្តីដែលមានអាណត្តិការពារសិទ្ធិទទួលបាននូវការជំនុំជម្រះត្រឹមត្រូវរបស់ចុងចោទ អាចត្រូវបានដាក់ទណ្ឌកម្មដោយតុលាការនេះ ចំពោះអំពើដែលគេបានអះអាងថាបានធ្វើឡើងដើម្បីពន្លឿនសិទ្ធិដូចគ្នាទាំងនោះ ។ សំណួរទាំងនេះ គឺមានការជាប់ទាក់ទងគ្នាទៅវិញទៅមក និងនៅក្នុងបរិបទពិសេសនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ ត្រូវតែបានដោះស្រាយតាមលំដាប់លំដោយដូចមាននៅក្នុងសេចក្តីសង្កេតនេះ ។

ក. ការសម្ងាត់នៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី និងការបង្ហាញដែលអាចទទួលយកបាននៅមុនពេលជំនុំជម្រះ

គោលការណ៍ជាមូលដ្ឋាននៃការគ្រប់គ្រងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីរបស់តុលាការនេះ អំពីការសម្ងាត់

១៦. ក្នុងពេលបង្កើតតុលាការកូនកាត់ពិសេសនេះឡើង ដែលមានអាណត្តិពិសេសប្លែកពីគេ អង្គការសហប្រជាជាតិ និងរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា បានព្រមព្រៀង (“កិច្ចព្រមព្រៀង”) ថា តុលាការនេះត្រូវអនុវត្តយុត្តាធិការរបស់ខ្លួន ស្របទៅតាមបទដ្ឋានយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ មានភាពត្រឹមត្រូវ និងក្នុងដំណើរការច្បាប់សមរម្យ ដូចបានកំណត់នៅក្នុងមាត្រា១៤និងមាត្រា១៥ នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (“ICCPR”)[23] ។ កិច្ចព្រមព្រៀងនេះមានការរំពឹងគិតទុកថាដើម្បីជាផលប្រយោជន៍នៃ “ការធានាឲ្យមានភាពត្រឹមត្រូវ និងសវនាការជាសា

---

[23] កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ទាក់ទងនឹងការកាត់សេចក្តីនៅក្រោមច្បាប់កម្ពុជា នូវឧក្រិដ្ឋកម្មដែលប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងរយៈកាលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ, ចុះថ្ងៃទី៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៣, មាត្រា១២.២ [*ចាប់ពីនេះតទៅហៅថា* កិច្ចព្រមព្រៀង] ។

ធារណៈ និងការជឿទុកចិត្តលើនីតិវិធី” សហគមន៍អន្តរជាតិ ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មាន និងអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលត្រូវ “មានលទ្ធភាពទទួលបានអំពីដំណើរការនីតិវិធីគ្រប់ពេលទាំងអស់” របស់តុលាការនេះ ។ ការហាមឃាត់ណាមួយចំពោះអង្គភាពមិនឲ្យចូលរួមនៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីទាំងនេះ “អាចធ្វើទៅបានលើកលែងតែមានភាពចាំបាច់តឹងរ៉ឹងបំផុត” ដែលសាធារណភាពនេះ នឹងធ្វើឲ្យខូចដល់ផលប្រយោជន៍យុត្តិធម៌តែប៉ុណ្ណោះ”[24] ។ កិច្ចព្រមព្រៀងនេះ អនុវត្តដូចជាច្បាប់នៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា និងចងកាតព្វកិច្ចចំពោះតុលាការនេះ[25] ។

១៧. មាត្រា១៤ នៃ ICCPR ដែលនៅជាធរមានចំពោះតុលាការនេះ មាន “សិទ្ធិទទួលបានសវនាការដោយយុត្តិធម៌” ជាអប្បបរមា របស់ចុងចោទនៅចំពោះមុខតុលាការនេះ[26] ។ ពាក្យថា “សិទ្ធិទទួលបានសវនាការដោយយុត្តិធម៌” ត្រូវបានក្លាយទៅជាពាក្យសិល្បៈមួយ ហើយពាក្យនេះមិនចាំបាច់សំដៅទៅលើសិទ្ធិទទួលបានដោយចុងចោទ តែនៅពេលសវនាការទេ ។ ជាការពិត “សិទ្ធិទទួលបានសវនាការដោយយុត្តិធម៌” ជាច្រើនដូចជាសិទ្ធិទទួលបានមេធាវីការពារក្តី សិទ្ធិមិនផ្តល់សក្ខីកម្ម សិទ្ធិសន្មតថាគ្មានទោស ចាំបាច់ត្រូវប្រើក្នុងដំណាក់កាលនៃកិច្ចស៊ើបសួរ និងមុនពេលជំនុំជម្រះនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីរបស់តុលាការនេះ ។ ស្របគ្នានេះដែរ ដោយស្រង់មាត្រា៣៥ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា (“ច្បាប់អ.វ.ត.ក”) អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានកត់សំគាល់ថាចុងចោទនៅចំពោះមុខតុលាការនេះ មានសិទ្ធិទទួលបានសវនាការដោយយុត្តិធម៌ចាប់តាំងពីដើមដំបូងនៃកិច្ចស៊ើបសួរមកម្ល៉េះ”[27]។ ស្រដៀងគ្នានេះដែរ តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ (“ICC”) ដែលក្នុងដំណាក់កាលនៃកិច្ចស៊ើបសួររបស់ខ្លួនគ្មានអ្វីដែលថាមិនស្រដៀងគ្នាជាសំខាន់នឹងតុលាការនេះទេ បានសម្រេចថា ការធានាឲ្យមានសវនាការដោយយុត្តិធម៌ មិនកំរិតត្រឹមសវនាការប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែវាពង្រីករហូតដល់

---

[24] មាត្រា១២.២ នៃ កិច្ចព្រមព្រៀង ។

[25] ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតឲ្យមានអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ដើម្បីកាត់សេចក្តីឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងរយៈកាលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ, ច្បាប់វិសោធនកម្មអនុលោមតាមកិច្ចព្រមព្រៀង, ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ ២០០៤, នស/រកម/១០០៤/០០៦, មាត្រា៤៧ថ្មីស្ទួន [*ចាប់ពីនេះតទៅហៅថា* ច្បាប់អ.វ.ត.ក] ។

[26] មាត្រា៣៥ថ្មី នៃច្បាប់អ.វ.ត.ក ។

[27] *ករណីរបស់ នួន ជា*, សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ នួន ជា ចំពោះការចាត់តាំងអ្នកជំនាញ, D54/5/6, ERN 00233617-00233627, កថាខ័ណ្ឌទី២៥ ។

ដំណើរការផ្សេងៗនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីសវនាការ ជាការពិតណាស់ វាពង្រីកដល់គ្រប់ទិដ្ឋភាពទាំងអស់នៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី[28] ។

១៨. ដូចដែលច្បាប់អ.វ.ត.ក និងកិច្ចព្រមព្រៀង គឺជាឯកសារស្ថាបនិកនៃតុលាការនេះ វិធានផ្ទៃក្នុងដែលបានតាក់តែងឡើងដោយអង្គចៅក្រមរបស់ខ្លួន ដោយបញ្ចូលច្បាប់នីតិវិធីជាធរមានចំពោះមុខតុលាការនេះ ទុកដូចជាអាណត្តិការងារ ដូចបានកំណត់នៅក្រោមមាត្រា១២.១ នៃកិច្ចព្រមព្រៀង និងមាត្រា២០ថ្មី មាត្រា២៣ថ្មី និងមាត្រា៣៣ថ្មី នៃច្បាប់អ.វ.ត.ក[29] ។ ហេតុដូច្នេះស្មារតីនៃកិច្ចព្រមព្រៀង និងច្បាប់អ.វ.ត.ក ត្រូវតែធ្វើឲ្យជ្រួតជ្រាបទៅក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុង ។ ភាពស៊ីសង្វាក់គ្នាទៅនឹងស្មារតីនេះ និងដោយសារ "ភាពជាក់លាក់ដែលជាប់មកជាមួយស្រាប់" របស់តុលាការនេះ វិធាន២១.១ បានកំណត់យ៉ាងតឹងតែងនូវ "គោលការណ៍ជាសារវ័ន្ត" ដូចខាងក្រោមនេះ ៖

១. គ្រប់ឯកសារមូលដ្ឋានទាំងអស់ចំពោះមុខតុលាការនេះ (រួមទាំង វិធានផ្ទៃក្នុង និងសេចក្តីណែនាំអនុវត្ត) ត្រូវតែបកស្រាយ "ក្នុងន័យការពារជានិច្ចដល់ប្រយោជន៍របស់ [ចុងចោទ] និងជនរងគ្រោះ និងដើម្បីធានាអំពី [...] និងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីប្រកបដោយតម្លាភាព"[30] ។

២. កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនៅចំពោះមុខតុលាការនេះ ត្រូវតែ "មានយុត្តិធម៌ និងត្រូវតែគោរពគោលការណ៍ចំពោះមុខ"[31] ។

---

[28] *ស្ថានភាពនៅក្នុងសាធារណៈរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យកុងហ្គោ ករណី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Thomas Lubanga Dyilo,* សាលក្រមលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់រដ្ឋអាជ្ញា ប្រឆាំងនឹង សេចក្តីសំរេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង I ដែលមានចំណងជើងថា "សេចក្តីសម្រេចលើផលវិបាកនៃការមិនបង្ហាញភស្តុតាងដោះបន្ទុកដូចមានចែងនៅក្នុងមាត្រា៥៤.៣.ង នៃកិច្ចព្រមព្រៀង និងការអនុវត្តន៍ដើម្បីផ្អាកការចោទប្រកាន់ជនជាប់ចោទ រួមជាមួយនឹងបញ្ហាជាក់លាក់មួយចំនួនទៀតដែលបានលើកឡើងនៅសន្និបាតស្តីពីស្ថានភាពនៃសំណុំរឿង នៅថ្ងៃទី ១០ មិថុនា ២០០៨, ICC-01/04-01/06 OA 13, ថ្ងៃទី២១ តុលា ២០០៨, មតិដាច់ដោយឡែករបស់ចៅក្រម Georghios M. Pikis, កថាខ័ណ្ឌទី ៤៤ ។

[29] បុព្វកថា នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ។

[30] វិធាន២១.១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ។

[31] វិធាន២១.១.ក នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ។

៣. តុលាការនេះត្រូវធានាថា ជនរងគ្រោះ "មានសិទ្ធិទទួលដំណឹង" ហើយសិទ្ធិរបស់ពួកគេត្រូវបានគោរពគ្រប់ដំណាក់កាលទាំងអស់នៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី[32] ។

ការផ្តល់ព័ត៌មានដល់សាធារណជនក្នុងពេលកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីមុនពេលជំនុំជម្រះរបស់តុលាការនេះ

១៩. ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ជាធរមានសម្រាប់បទឧក្រិដ្ឋធម្មតានៅក្នុងតុលាការរបស់កម្ពុជា ទទួលស្គាល់ថា ការស៊ើបសួរធ្វើឡើងដោយចៅក្រមស៊ើបអង្កេត គឺជាការសម្ងាត់[33] ។ ប៉ុន្តែ ដោយសារ "ភាពជាក់លាក់ដែលជាប់មកជាមួយស្រាប់" របស់ អ.វ.ត.ក វិធាននានារបស់ខ្លួន ជាតំណាងឲ្យការចាកចេញដំណើរមួយដ៏សំខាន់ ពីគោលការណ៍ទូទៅនៃការរក្សាការសម្ងាត់នៅមុនពេលជំនុំជម្រះនេះ ។ វិធាន៥៦.១ ដែលពាក់ព័ន្ធគ្នានសល់អំពីបញ្ហានៃការផ្តល់ព័ត៌មានដល់សាធារណៈ ធ្វើឡើងដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនៅក្នុងអម្លុងពេលនៃកិច្ចស៊ើបសួរ បញ្ជាក់ថា គោលបំណងនៃការរក្សាការសម្ងាត់ក្នុងដំណាក់កាលនេះ គឺដើម្បី "ការពារសិទ្ធិ និងផលប្រយោជន៍របស់ភាគី"[34] ។ វិធាន៧៧.៦ ដែលពាក់ព័ន្ធគ្នានសល់អំពីបញ្ហានៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីជាសាធារណៈនៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះ នៅក្នុងអម្លុងពេលនៃកិច្ចស៊ើបសួរ បញ្ជាក់ថា សវនាការជាសាធារណៈអាចនឹងត្រូវបានធ្វើឡើង "ប្រសិនបើជាប្រយោជន៍យុត្តិធម៌ និងមិនធ្វើឲ្យប៉ះពាល់ដល់សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ឬ វិធានការការពាររបស់តុលាការ [នេះ]"[35] ។

វិធាននៃភាពសម្ងាត់នៅចំពោះមុខយុត្តាធិការអន្តរជាតិ
ដែលអាចប្រៀបធៀបគ្នាបាន៖ ICC

---

[32] វិធាន២១.១.គ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ។

[33] មាត្រា១២១ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ដែលចូលជាធរមាននៅថ្ងៃទី១០ សីហា ឆ្នាំ២០០៧, ច្បាប់បកប្រែជាភាសាអង់គ្លេស, បោះពុម្ពផ្សាយលើកទី១ ដោយគ្រឹះស្ថានបោះពុម្ពផ្សាយអង្គរ ។

[34] វិធាន៥៦.១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ។

[35] វិធាន៧៧.៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ។

២០. លក្ខណ: និងវិសាលភាពនៃអាណត្តិរបស់ការិយាល័យអយ្យការតុលាការ ICC មានចរិកលក្ខណ:ស្រដៀងគ្នាទៅនឹងលក្ខណ: និងវិសាលភាពនៃអាណត្តិរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនៃអង្គជំនុំជម្រះនេះ ។ ឧទាហរណ៍ "ដើម្បីបង្ហាញការពិត" រដ្ឋអាជ្ញានៃតុលាការ ICC ត្រូវបានចងកាតព្វកិច្ចដោយលក្ខន្តិក:ទីក្រុងរ៉ូមសម្រាប់តុលាការ ICC - ដូចជា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនៃអង្គជំនុំជម្រះនេះដែរ - ដើម្បី "ធ្វើការស៊ើបអង្កេតដូចៗគ្នា ទៅលើកាលៈទេសៈពិរុទ្ធកម្ម ក៏ដូចជាកាលៈទេសៈគ្មានពិរុទ្ធកម្មដែរ"[36] ។ លក្ខន្តិក:ទីក្រុងរ៉ូម ដាក់កាតព្វកិច្ចជាក់លាក់ ទៅលើរដ្ឋអាជ្ញាឱ្យធ្វើការស៊ើបអង្កេត និងប្រមូលភស្តុតាងដោះបន្ទុកក្នុងនាមជនត្រូវចោទ ហើយបន្ទាប់មកត្រូវបង្ហាញឯកសារនោះជូនទៅមេធាវីការពារក្តី បន្ទាប់ពីត្រូវបានប្រមូលរួចហើយ[37] ។ មាត្រា ៥៤.១ នៃលក្ខន្តិក:ទីក្រុងរ៉ូមបញ្ញត្តឱ្យរដ្ឋអាជ្ញាមាន "ភាពឯករាជ្យ និងភាព មិនលំអៀងក្នុងកំរិតមួយខ្ពស់" ដែលត្រូវបំពេញកិច្ចការដូចជា "មន្ត្រីយុត្តិធម៌ម្នាក់ជាជាង បំពេញកិច្ចការជាអ្នកផ្តល់ប្រឹក្សាផ្នែកច្បាប់ដែលនិយមបក្ខពួក (partisan advocate)"[38] ។ ដោយរដ្ឋអាជ្ញានៃតុលាការ ICC មានអាណត្តិនេះ និងភាពស្រដៀងគ្នាទៅនឹងការងាររបស់ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនៃអង្គជំនុំជម្រះនេះ លក្ខន្តិក:ទីក្រុងរ៉ូមមិនបានដាក់កំរិតឱ្យអនុវត្ត វិធានស្តីពីភាពសម្ងាត់ណាមួយឡើយ នៅក្នុងដំណាក់កាលស៊ើបសួរឱ្យបាន

[36] លក្ខន្តិក:ទីក្រុងរ៉ូមសម្រាប់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ, មាត្រា៥៤.១.ក [*បន្ទាប់ពីនេះតទៅហៅថា* លក្ខន្តិក:ទីក្រុងរ៉ូម] ។ ដូចដែលបានចែងនៅក្នុងលក្ខន្តិក:ទីក្រុងរ៉ូម កាតព្វកិច្ចនេះគឺគ្មានពីរទេនៅក្នុងចំណោមតុលាការអន្តរជាតិ ។ បញ្ញត្តិនេះ ត្រូវបានដាក់បញ្ចូលទៅក្នុងលក្ខន្តិក:ទីក្រុងរ៉ូម ជាសុខដុមកម្ម (harmonization) នៃវិធីសាស្ត្រស៊ើបសួរនៅក្នុងប្រព័ន្ធសួរដេញដោល និងប្រព័ន្ធសួរចម្លើយ (adversarial and requisitorial systems) ហើយមានចេតនានឹងធ្វើការកាត់បន្ថយនូវគម្លាតសមភាពរវាងភាគីនានា ។ ឧទាហរណ៍នៅតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវី ("ICTY") នៅពេលដែលវិធាន ៦៨ នៃវិធាននីតិវិធី និងភស្តុតាងរបស់ខ្លួន បានចែងអំពីការដាក់បង្ហាញជូនដល់មេធាវីនូវសក្តានុពលនៃឯកសារដោះបន្ទុក ដែលរដ្ឋអាជ្ញាមាននៅក្នុងការកាន់កាប់របស់ខ្លួន ពេលនោះវាមិនមានករណីយកិច្ចតថានុរូប (corresponding duty) ដើម្បីធ្វើការស្រាវជ្រាវរកឯកសារបែបដូច្នោះឱ្យបានសកម្ម និងឱ្យបានចំគោលដៅទេ ។

[37] លក្ខន្តិក:ទីក្រុងរ៉ូម, មាត្រា៥៤.១.ក និង ៦៧.២ ។ សូមធ្វើការកត់សម្គាល់ពាក្យ "ត្រូវតែ, shall" នៅក្នុងមាត្រា៥៤.១ បញ្ជាក់អំពីលក្ខណ:អាណត្តិដែលមិនមែនតាមតែការសម្រេចចិត្ត (non-discretionary nature of the mandate) របស់រដ្ឋអាជ្ញាក្នុងការប្រមូលនូវភស្តុតាងដាក់បន្ទុក និងភស្តុតាងដោះបន្ទុកនោះទេ ។

[38] C.Kress, ច្បាប់នីតិវិធីសម្រាប់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិជាគោលសង្ខេប៖ សរីរាង្គសាស្ត្រនៃការសម្របសម្រួលដែលគ្មានពីរ, ព្រឹត្តិប័ត្រយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ច្បាប់លេខ១ ឆ្នាំ២០០៣ ទំព័រទី ៦០៣-៦១៧ ។ សូមមើលផងដែរ៖ Cassesse, ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ (បោះពុម្ពផ្សាយលើកទី ២) (Oxford: OUP, 2008) ត្រង់ទំព័រទី ៤៤០ ។

ច្រើន ជាជាងអ្វីដែលបានដាក់កំរិតទៅលើភាគីនានានៃដំណើរការនីតិវិធីនៅតុលាការ ICC នៅក្នុងអំឡុងពេល ផ្សេងៗទៀតនៃដំណើរការនីតិវិធីរបស់ខ្លួនឡើយ ។ ឧទាហរណ៍ លក្ខន្តិកៈទីក្រុងរ៉ូម តម្រូវឱ្យរដ្ឋអាជ្ញា - ក្នុងអំឡុងពេលនៃការស៊ើបសួរ និងការកាត់ទោស - ចាត់វិធានការសម្រាប់ការពារជនរងគ្រោះ និងសាក្សី ព្រមទាំងការចូលរួមរបស់ពួកគេនៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធី ។ ទោះជា យ៉ាងនេះក្តី វិធានការទាំងនេះមិនត្រូវធ្វើឱ្យខូចប្រយោជន៍ដល់ ឬមិនស្របគ្នាទៅនឹងសិទ្ធិនានា របស់ជនត្រូវចោទ និងការកាត់សេចក្តីមួយដ៏ត្រឹមត្រូវ និងមិនលំអៀងនោះឡើយ[39] ។ បទប្បញ្ញត្តិទាំងនេះបានគូសបញ្ជាក់ថា៖ ទី១) ចុងចោទត្រូវមានសិទ្ធិក្នុងការទទួលបាននូវការ កាត់សេចក្តីមួយដ៏ត្រឹមត្រូវដោយមានសមភាព និងពលសម្បទា (vigour) ពេញលេញ សូម្បីតែ ឋិតនៅក្នុងដំណាក់កាលស៊ើបសួរក៏ដោយ ។ ទី២) មិនមានកាតព្វកិច្ចនៃភាពសម្ងាត់ឯណា ធំជាងការការពារជនរងគ្រោះ និងសាក្សី ព្រមទាំងការចូលរួមរបស់ពួកគេនៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីនោះឡើយ ។

ច្បាប់ស្តីពីភាពសម្ងាត់ ដូចដែលត្រូវបានពិចារណាដោយយុត្តាធិការតាមតំបន់ជឿនលឿន៖ ECHR

២១. តុលាការសិទ្ធិមនុស្សសម្រាប់ទ្វីបអឺរ៉ុប ("ECHR") បានរំលឹកម្តងហើយម្តងទៀតថា ការណ៍ដែលសាធារណជនអាចចូលរួមបាននៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីតុលាការ បង្កើតបានជាគោលការណ៍មូលដ្ឋាននៃការកាត់សេចក្តីមួយដ៏ត្រឹមត្រូវ ដែលបានដាក់ដំកល់នៅក្នុងអនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិមនុស្សសម្រាប់ទ្វីបអឺរ៉ុប ("ECHR") ។ ការណ៍នេះ បានការពារគូវិវាទ "ប្រឆាំងនឹងការគ្រប់គ្រងវិស័យយុត្តិធម៌តាមបែបសម្ងាត់ដោយមិនមាន ការពិនិត្យពិច័យពីសំណាក់សាធារណជន" ។ វាក៏ជាមធ្យោបាយមួយក្នុងចំណោមមធ្យោបាយនានាដែលការសម្ងាត់របស់តុលាការអាចត្រូវបានថែរក្សា ។ ដោយការធ្វើឱ្យការគ្រប់គ្រងវិស័យយុត្តិធម៌មានតម្លាភាពនោះ សាធារណភាពបានធ្វើវិភាគទានទៅលើសមិទ្ធិកម្មនៃបំណងក្នុងមាត្រា ៦ កថាខណ្ឌទី ១ នៃ ECHR ជាពិសេស ការកាត់សេចក្តីមួយដ៏ត្រឹមត្រូវ គឺ "ការធានាអំពីអ្វីដែលជាគោលការណ៍មូលដ្ឋាននៃសង្គមប្រជាធិបតេយ្យ"[40] ។

---

[39] លក្ខន្តិកៈទីក្រុងរ៉ូម, មាត្រា៦៨.១ ។

[40] *ករណី Werner ទល់នឹង ប្រទេសអូទ្រីស,* សាលក្រម, ចុះថ្ងៃទី២៤ វិច្ឆិកា ១៩៩៧, ១៣៨/១៩៩៦/៧៥៧/៩៥៦, កថាខណ្ឌទី ៤៥ ។

ច្បាប់ និងការអនុវត្តន៍នូវភាពសម្ងាត់នៅចំពោះមុខយុត្តាធិការជាតិ៖ ប្រទេសបារាំង

២២. មាត្រា ១១ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌប្រទេសបារាំង ("ក្រមបារាំង") ចែងថា "លើកលែងតែមានបញ្ញត្តិច្បាប់ផ្ទុយពីនេះ និង *ដោយអាស្រ័យនៅលើសិទ្ធិរបស់ចុងចោទ*" ការស៊ើបសួរត្រូវតែ "*សម្ងាត់*"[41] ។ យ៉ាងនេះក្តី ភាពសម្ងាត់គឺអាស្រ័យនៅលើការកំរិត និងការលើកលែង ។ ឧទាហរណ៍ ទី១) វាអាស្រ័យលើសិទ្ធិរបស់ចុងចោទ[42] ។ ទី២) សាក្សី គឺមិនមែនភាគីណាមួយនៃដំណើរការនីតិវិធីនោះទេ អាចលាតត្រដាងនូវព័ត៌មានឱ្យទៅបណ្តាញសារព័ត៌មាន ដែលខ្លួនទទួលបានក្នុងអំឡុងពេលធ្វើការស្តាប់ចម្លើយរបស់ខ្លួនជាមួយនឹងចៅក្រម[43] ។ ទី៣) សវនាការលើការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន អាចត្រូវបានធ្វើឡើងជាសាធារណៈនៅចំពោះមុខ *juges des libertés et de la detention (JLD)*[44] ។ល។ នៅក្នុងសារតារច្បាប់នេះ រដ្ឋអំណាចកិត្តិយសម្នាក់ផ្នែកនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ គឺលោក Jean Pradel បានធ្វើការកត់សម្គាល់ដោយខ្លួនលោកផ្ទាល់ថា ភាពពិតប្រាកដដែលអនុវត្តលើសំណើកដ៏ទៀងទាត់នៃវិធានតឹងរឹងនានាស្តីពីភាពសម្ងាត់ ដោយសារមានការអភិវឌ្ឍន៍លើផ្នែកបច្ចេកវិជ្ជានៃការប្រាស្រ័យទាក់ទងគ្នា បណ្តាញសារព័ត៌មានសាធារណៈ និងការទទួលបានសំណុំរឿងយ៉ាងច្រើន[45] ។ អ្នកសារព័ត៌មានសរសេរ និងអ្នកជំនាញការធ្វើអត្ថាធិប្បាយអំពីដំណើរការនីតិវិធីតុលាការ ដែលកំពុងដំណើរការជាបន្តបន្ទាប់[46] ។ ជាវិធានការដ៏ធំធេង "ភាពសម្ងាត់នៃការស៊ើបសួរ [នៅប្រទេសបារាំង] គឺស្លាប់បាត់ទៅហើយ"[47] ។ លោក Pradel បានលើកឡើងថា *លើសពី*

---

[41] Jean Pradel, *កូនសៀវភៅណែនាំស្តីពីក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ,* បោះពុម្ពផ្សាយលើកទី ១៣, ឆ្នាំ២០០៦-២០០៧, Edition Cujas, ទំព័រទី ៤៦៣ [*បន្ទាប់ពីនេះតទៅហៅថា* Pradel] (ដែលបានលើកឡើងអំពីក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌរបស់ប្រទេសបារាំង [*បន្ទាប់ពីនេះតទៅហៅថា* ក្រមប្រទេសបារាំង]) ។ សង្កត់ន័យបន្ថែមជា *អក្សរទ្រេត* ។

[42] Pradel, ទំព័រទី ៤៦៦ ។

[43] Pradel, ទំព័រទី ៤៦៦ ។

[44] ក្រមប្រទេសបារាំង, មាត្រា ១៤៥ ។

[45] Pradel, ទំព័រទី ៤៦៦ ។

[46] Pradel, ទំព័រទី ៤៧០-១ (ដែលបានលើកឡើងអំពី *លើសពីអ្វីៗទាំងអស់ (inter alia),* ដែល "ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតខ្លះបានអញ្ជើញអ្នកសារព័ត៌មានឱ្យមកក្នុងការិយាល័យរបស់ខ្លួន ហើយផ្តល់ជូននូវព័ត៌មានដោយផ្ទាល់") ។

[47] Pradel, ទំព័រទី ៤៧១ ។

អ្វីៗទាំងអស់ (inter alia) សេចក្តីសំអាងទាំងឡាយដូចតទៅនេះ យល់ស្របតាមការបើកទូលាយក្នុងការស៊ើបសួរ៖ ទី១) សេរីភាពនៃបណ្តាញសារព័ត៌មាន និងសិទ្ធិរបស់ពលរដ្ឋដែលខ្វាយខ្វល់ពីព័ត៌មាន[48] ។ ទី២) លក្ខណៈសាធារណៈនៃដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ពីព្រោះ " ជួនកាល ការសម្ងាត់អាចការពារបាននូវអនីត្យានុកូលភាព អយុត្តិធម៌ ឬអំពើនានាដែលមិនសមហេតុផល"[49] និងទី៣) ការចៀសវាងនូវពាក្យចចាមអារាមផ្សេងៗ[50] ។

កត្តាពាក់ព័ន្ធសម្រាប់ធ្វើការពិចារណាដើម្បីកំណត់អំពីវិសាលភាពនៃភាពសម្ងាត់

២៣. អង្គជំនុំជម្រះនេះ ត្រូវបានបង្កើតឡើងដើម្បីនាំយកមកនូវយុត្តិធម៌ជូនប្រជាជននៃប្រទេសកម្ពុជា ដោយសារមានការបំពានជាក់ស្តែងទៅលើច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ ដែលត្រូវបានប្រព្រឹត្តនៅលើទឹកដីនៃប្រទេសកម្ពុជាក្នុងអំឡុងឆ្នាំ ១៩៧៥-១៩៧៩ ។ លក្ខណៈជាប្រព័ន្ធ និងជាទូទៅ នៃឧក្រិដ្ឋកម្ម ក៏ដូចជាការពន្យារពេលរហូតដល់ទៅសាមសិបឆ្នាំ ក្នុងការនាំយកមកនូវយុត្តិធម៌ជូនប្រជាជនកម្ពុជា បានធ្វើឱ្យគោលបំណងនៃអង្គជំនុំជម្រះនេះ មិនដូចគ្នាទៅនឹងគោលបំណងនៃតុលាការសាមញ្ញផ្សេងៗទៀត ។ លើសពីអ្វីៗទាំងអស់ គោលបំណងបន្ថែមនៃអង្គជំនុំជម្រះនេះមានរាប់បញ្ចូលទាំងការផ្តល់នូវឧទាហរណ៍ដល់ប្រទេសកម្ពុជាអំពីយុត្តិធម៌មួយនៃការកាត់សេចក្តីដ៏ត្រឹមត្រូវដែលត្រូវទៅតាមបមាណីអន្តរជាតិ និងជាការបន្ថែមទៅនឹងកំណត់ត្រាប្រវត្តិសាស្ត្រអំពីអ្វីដែលបានកើតឡើងក្នុងអំឡុងពេលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

២៤. អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ធ្លាប់បានទទួលស្គាល់នូវលក្ខណៈពិសេស និងអាណត្តិដែលគ្មានពីររបស់អង្គជំនុំជម្រះនេះ ។ អំពីអាណត្តិនេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានរកឃើញថា អង្គជំនុំជម្រះនេះបានធ្វើខ្លួនឱ្យមានលក្ខណៈឯកទេសពិសេស និងមានវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់ខ្លួនដែលឆ្លើយតបទៅនឹង

---

[48] Pradel, ទំព័រទី ៤៧១ (ដែលបានលើកឡើងអំពីមាត្រា ១១ ស្តីពីការប្រកាសសិទ្ធិរបស់បុគ្គល, មាត្រា១៩ នៃសេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស ឆ្នាំ១៩៤៨ និងមាត្រា ១០ នៃអនុសញ្ញាទ្វីបអឺរ៉ុបស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស [*បន្ទាប់ពីនេះតទៅហៅថា* ECHR]) ។

[49] Pradel, ទំព័រទី ៤៧១-២ ។

[50] Pradel, ទំព័រទី ៤៧២ ។ នៅក្នុងបរិបទនេះ មានការដកស្រង់ប្រភពច្បាប់ផ្សេងៗទៀត និងតុលាការសិទ្ធិមនុស្សសម្រាប់ទ្វីបអឺរ៉ុប [*បន្ទាប់ពីនេះតទៅហៅថា* ECtHR]) ។ Pradel បានថ្លែងថា បណ្តាញសារព័ត៌មានអាចដើរតួនាទីជាអ្នកតាមឃ្លាំមើលដំណើរការនៃលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ ។

"កាលៈទេសៈគ្មានពីររបស់ខ្លួន"[51] ។ ដំណើរការនីតិវិធីធម្មតារបស់កម្ពុជា នឹងយកមកអនុវត្ត នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះនេះ នៅពេលណាដែលមានបញ្ហាមួយកើតឡើង ហើយដែលមិនអាចដោះស្រាយបានដោយវិធាននេះ តែប៉ុណ្ណោះ[52] ។

២៥. ការបានចូលរួមដ៏សមហេតុសមផល នៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីរបស់អង្គជំនុំជម្រះនៅគ្រប់ដំណាក់កាលទាំងអស់ ត្រូវបានគេរំពឹងថានឹងធ្វើឲ្យប្រសើរឡើងនូវកាលានុវត្តភាពដើម្បីធ្វើឲ្យសម្រេចបាននូវគោលបំណងរបស់ខ្លួន ។ ការពិនិត្យពិច័យជាសាធារណៈ គឺជាលក្ខខណ្ឌសំខាន់មួយនៃស្ថាប័នសាធារណៈទាំងអស់ ដោយរាប់ទាំងស្ថាប័នតុលាការផង ដែលជាគ្រឹះនៃការទុកចិត្តរបស់សាធារណៈជន ។ យ៉ាងនេះក៏ដោយ ភាពសម្ងាត់នៅក្នុងផ្នែកនៃដំណើរការនីតិវិធីរបស់តុលាការ គឺមានសារៈសំខាន់ដូចៗគ្នាដើម្បីការពារនូវ៖ ទី១) សិទ្ធិរបស់ចុងចោទ។ ទី២) សាក្សី និងអ្នកផ្ដល់ព័ត៌មាន ។ ទី៣) បូរណភាពនៃការស៊ើបសួរ ។ គោលដៅទាំងនេះមានសារៈសំខាន់យ៉ាងខ្លាំង ហើយតុលាការមួយ - ដូចជាអង្គជំនុំជម្រះនេះជាដើម - ត្រូវតែមានសមត្ថភាពក្នុងការបិទដំណើរការនីតិវិធីដែលបានជ្រើសរើស និងការពារនូវព័ត៌មាន ក្នុងគោលបំណងដើម្បីគោរពពួកគេ ។ យ៉ាងនេះក៏ដោយ គោលនយោបាយអំពីភាពសម្ងាត់ ត្រូវតែមានតុល្យភាពជាមួយនឹងតម្លៃដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ នៅក្នុងតម្លាភាពនៃស្ថាប័នសាធារណៈទូទៅ ព្រមទាំងគោលដៅ និងកាលៈទេសៈគ្មានពីរនៃអង្គជំនុំជម្រះនេះ ។

២៦. នៅក្នុងសេចក្ដីសន្និដ្ឋានរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា កាលៈទេសៈដែលធ្វើយុត្តិកម្មលើវិធាន និងនីតិវិធីដែលអនុញ្ញាតឲ្យមានការចូលរួមដ៏ទូលំទូលាយពីសំណាក់សាធារណជន នៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីនៃអង្គជំនុំជម្រះនេះ ព្រមទាំងឯកសារ ជារួមមានដូចតទៅនេះ ៖

ក. អង្គជំនុំជម្រះនេះ មានរចនាសម្ព័ន្ធជាកូនកាត់គ្មានពីរ ដោយមានការចូលរួមពីសំណាក់មន្ត្រីផ្លូវការជាតិ និងអន្តរជាតិ ។ ការណ៍នេះ បង្ហាញអំពីការតាំងចិត្តដែលប្រជាជន

---

[51] *ករណីរបស់ នួន ជា,* សាលដីកាលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់លោក នួន ជា ប្រឆាំងចំពោះដីកាបដិសេធពាក្យសុំមោឃភាព, D55/I/8, ERN 00219322-00219333, កថាខណ្ឌទី ១៤ [*បន្ទាប់ពីនេះតទៅហៅថា* សាលដីកាសម្រេចលើពាក្យសុំមោឃភាព] ។

[52] សាលដីកាសម្រេចលើពាក្យសុំមោឃភាព, កថាខណ្ឌទី ១៥ ។

កម្ពុជា និងសហគមន៍អន្តរជាតិមាន ក្នុងការទទួលបានមកនូវជ័យជំនះក្នុងអាណត្តិរបស់ខ្លួន ។

ខ. កិច្ចព្រមព្រៀងបានទទួលស្គាល់នូវសេចក្តីត្រូវការសម្រាប់ដំណើរការនីតិវិធីនៃ អង្គជំនុំជម្រះនេះ ដើម្បីឱ្យសម្រេចបាននូវការកាត់សេចក្តីដ៏ត្រឹមត្រូវតាមបមាណីអន្តរជាតិ ព្រមទាំងមានការពិនិត្យពិច័យពីសំណាក់ សហគមន៍អន្តរជាតិ អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល និងបណ្តាញសារព័ត៌មាននានា[53] ។

គ. គោលដៅដ៏សំខាន់មួយនៃអង្គជំនុំជម្រះនេះ គឺការធ្វើជាគំរូដែលមានបទពិសោធន៍ល្អៗ នៅក្នុងការគ្រប់គ្រងលើវិស័យយុត្តិធម៌ និងអនុវត្តនូវការកាត់សេចក្តីដ៏ត្រឹមត្រូវសម្រាប់តុលាការកម្ពុជាផ្សេងៗទៀត ។ អង្គជំនុំជម្រះនេះ ក៏ត្រូវដើរតួសំខាន់ផងដែរ នៅក្នុងកំណែទម្រង់វិធាននៃច្បាប់នៅកម្ពុជា ។

ឃ. ការប្តេជ្ញារបស់អង្គជំនុំជម្រះនេះ ក្នុងការធ្វើការកាត់សេចក្តីដ៏ត្រឹមត្រូវតាមបមាណីអន្តរជាតិ ដែលបានចែងនៅក្នុងមាត្រា ១៤ និង ១៥ នៃ ICCPR ចាំបាច់ត្រូវតែបានបង្ហាញ និងត្រូវបានឃ្លាំមើលនៅគ្រប់ដំណាក់កាលទាំងអស់នៃដំណើរការនិតិវិធី ដោយរាប់ទាំងដំណាក់កាលជំនុំជម្រះមុនអង្គសេចក្តីផង។ តម្រូវការបមាណីអន្តរជាតិសំខាន់ៗជាច្រើន ដូចបានរៀបរាប់ខាងលើនេះ បានចូលមកដើរតួនៅក្នុងដំណាក់កាលស៊ើបសួរនៃដំណើរការនិតិវិធី ។ ពាក់ព័ន្ធទៅនឹងវិសាលភាពដែលដំណើរការនិតិវិធីមិនធ្វើឡើងជាសាធារណៈ លទ្ធភាពនៃការសាកល្បងមើលថាតើអង្គជំនុំជម្រះនេះបានធ្វើត្រូវទៅតាមបមាណីអន្តរជាតិដែរឬទេនោះត្រូវបានកាត់បន្ថយចុះ ។ ភាពសម្ងាត់យ៉ាងតឹងរឹងនៃដំណើរការនីតិវិធី អាចត្រូវបានធ្វើការបកស្រាយថាបានដាក់ឱ្យជនត្រូវចោទឬមេធាវីការពារក្តីរបស់ខ្លួនឋិតនៅក្នុងហានិភ័យនៃការផ្តន្ទាទោសដោយសារបាននិយាយជាសាធារណៈថា មានការរំលោភទៅលើសិទ្ធិរបស់ខ្លួនក្នុងការទទួលបាននូវការ កាត់សេចក្តីមួយដ៏ត្រឹមត្រូវ ។

---

[53] កិច្ចព្រមព្រៀង, មាត្រា ១២.២ ។

ង. បទឧក្រិដ្ឋដែលជា ប្រធានបទនៃយុត្តាធិការរបស់អង្គជំនុំជម្រះនេះ បានកើតឡើងប្រមាណជាសាមសិបឆ្នាំកន្លងមកហើយ ។ អង្គជំនុំជម្រះនេះ នឹងធ្វើការចោទប្រកាន់តែទៅលើជនទាំងឡាយណាដែលត្រូវបានចោទថាជា មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ឬជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មនៅក្រោមរបបនោះ ។ ឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនេះ និងអាទិចារីទាំងឡាយ (principal perpetrators) ត្រូវបានស្គាល់យ៉ាងច្បាស់ ហើយត្រូវដាក់ឱ្យឋិតនៅក្រោមការទទួលខុសត្រូវជាប្រវត្តិសាស្ត្រលើប្រជាជនស្ទើរតែទាំងមូលនៃប្រទេសនេះ ។ អង្គជំនុំជម្រះនេះ មិនមានអាណត្តិក្នុងការកាត់សេចក្តីលើឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងឡាយដែលមានលក្ខណៈមួយជាបន្តបន្ទាប់ ឬធ្វើការដោះស្រាយចំពោះចុងចោទដែលមានចំនួនដ៏ច្រើនលើសលុបនោះទេ ។

ច. ដោយហេតុថាមានប្រជាជនកម្ពុជាភាគច្រើនលើសលុប ត្រូវបានទទួលរងគ្រោះដោយផ្ទាល់ ឬជាកូនជាចៅរបស់អ្នកដែលបានទទួលរងគ្រោះដោយផ្ទាល់ពីសំណាក់របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនោះ មានការចាប់អារម្មណ៍យ៉ាងខ្ពស់ជាបុគ្គល ឬជាសាធារណៈ នៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីនានាដែលមិនភ្ជាប់ទៅនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មធម្មតាក្នុងស្រុកនោះឡើយ ។ ដំណើរការនីតិវិធីនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះនេះ មានការទាក់ទងទៅនឹងកាលៈទេសៈដែលមានការចាប់អារម្មណ៍យ៉ាងជ្រាលជ្រៅជាបុគ្គល ឬជាប្រវត្តិសាស្ត្រ ចំពោះប្រជាជនកម្ពុជា និងសាកលលោក ។

ឆ. វិធាន បានអនុញ្ញាតឱ្យជនរងគ្រោះដោយសារឧក្រិដ្ឋកម្មផ្សេងៗដែលត្រូវបានស៊ើបអង្កេត និងត្រូវបានចោទប្រកាន់ដោយអង្គជំនុំជម្រះនេះ បានចូលរួមក្នុងឋានៈជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដោយមានសិទ្ធិអាចចូលមើលសំណុំរឿងបាន អាចចូលរួមនៅក្នុងកិច្ចស៊ើបសួរ និងអាចស្នើសុំឱ្យមានកិច្ចស៊ើបសួរ ព្រមទាំងអាចចូលរួមនៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នានា នៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះទៀតផង ។ ប្រជាជនកម្ពុជារាប់លាននាក់ គឺជាជនរងគ្រោះ ឬជាសាច់ញាតិជិតដិតនឹងជនរងគ្រោះដោយសារឧក្រិដ្ឋកម្មផ្សេងៗដែលទំនងជាត្រូវបានធ្វើការកាត់សេចក្តីដោយអង្គជំនុំជម្រះនេះ ។ សិទ្ធិរបស់

ជនរងគ្រោះ ដែលក្លាយទៅជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះនេះ ត្រូវបានខូតខាតអន្តរាយ បើសិនជាពួកគេមិនបានដឹងអំពី លក្ខណៈ ទំហំ និង វិសាលភាពនៃឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានចោទប្រកាន់ ទំហំនៃការស៊ើបសួរ ឈ្មោះរបស់ជនត្រូវចោទដែលបានជាប់ឃុំ និងព័ត៌មានពាក់ព័ន្ធផ្សេងៗទៀតដែលអាចជួយដល់ពួកគេក្នុងការធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានថា ពួកគេមានព័ត៌មានពាក់ព័ន្ធផ្សេងៗដើម្បីជួយដល់អង្គជំនុំជម្រះនេះ ឬមួយក៏ដើម្បីធ្វើការទាមទារនូវសំណងផ្សេងៗ ។

ជ. បើទោះបីជាជនរងគ្រោះមិនធ្វើការជ្រើសរើសធ្វើខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដោយសារតែមានការពិបាកខាងផ្នែកភស្តុភារ ក្នុងការឈានទៅចាប់យកដំណាក់កាលនោះ ក៏ដោយក៏ពួកគាត់នៅតែមានការចាប់អារម្មណ៍ និងមានសិទ្ធិខាងផ្នែកសីលធម៌នៅឡើយ ក្នុងការទទួលបានមកនូវព័ត៌មាន ដែលសមស្របជាពត៌មានរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ។ កំរិតកើនឡើងនៃពត៌មានជាសាធារណៈ គឺជាការចាំបាច់ដើម្បីធានាឲ្យបានថា ជនរងគ្រោះមួយក្រុមធំនេះបានទទួលនូវព័ត៌មានយ៉ាងគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីឲ្យបានយល់ ដឹងយ៉ាងពេញលេញនូវដំណើរការ និងមិនត្រូវបានរើសអើងដោយសារតែពួកគាត់ មិនបានឬមិនអាចធ្វើការជ្រើសរើសដើម្បីធ្វើខ្លួនឲ្យក្លាយទៅជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នោះឡើយ ។

ឈ. សមត្ថភាពរបស់អង្គជំនុំជម្រះនេះ ក្នុងការបានមកនូវជំនួយសម្រាប់ជនរងគ្រោះ សាក្សី និងអ្នកប្តឹងតវ៉ានានានឹងត្រូវបានរាំងដោយសារអសមត្ថភាពរបស់បុគ្គលដែលស្ម័គ្រចិត្តនៅពេលខ្វះព័ត៌មានដ៏សមហេតុផលនានា ដែលពាក់ព័ន្ធទៅនឹងការស៊ើបសួរដែលកំពុងមានជាបន្តបន្ទាប់ ។

២៧. សិទ្ធិក្នុងការទទួលបាននូវការកាត់សេចក្តីដ៏ត្រឹមត្រូវរបស់ចុងចោទ ដែលត្រូវបានធ្វើការវិនិច្ឆ័យពីដំបូង និងដែលត្រូវបានដោះស្រាយក្នុងអំឡុងពេលនៃដំណើរការនីតិវិធីមុនអង្គសេចក្តី អាចត្រូវបានលើកឡើងជាសាធារណៈ ដោយមិនបានធ្វើឲ្យអន្តរាយដល់បូរណភាពនៃការស៊ើបសួរដ៏ពេញលេញ ឬវិធានការការពារសម្រាប់ជនរងគ្រោះ ឬសាក្សីណាមួយឡើយ ។

ឧទាហរណ៍ ចុងចោទម្នាក់មានសិទ្ធិចូលរួមក្នុងដំណើរការនីតិវិធីសាធារណៈដើម្បីធានាថា សិទ្ធិក្នុងការបានមកនូវការកាត់សេចក្តីដ៏ត្រឹមត្រូវរបស់ខ្លួន ត្រូវបានគេការពារ ។ ផលប្រយោជន៍របស់ចុងចោទក្នុងការចូលរួមក្នុងដំណើរការនីតិវិធី ដែលត្រូវទៅតាមបមាណីអន្តរជាតិ ត្រូវបានបំរើយ៉ាងល្អបំផុតតាមរយៈការពិនិត្យពិច័យជាសាធារណៈ នៃដំណើរការនីតិវិធី លើកលែងតែផលប្រយោជន៍របស់ចុងចោទខ្លួនឯងនោះ ត្រូវបានទទួលរងនូវការប៉ះពាល់ដោយដំណើរការនីតិវិធីជាសាធារណៈ ។ យ៉ាងនេះក៏ដោយ ដំណាក់ការនៃការស៊ើបសួរ និងនៅក្នុងវិសាលភាពតូចជាងនេះនោះគឺនីតិវិធីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នៅមុនអង្គសេចក្តី គឺអាចពាក់ព័ន្ធទៅនឹងដំណាក់កាលនៃការស៊ើបសួរ ដែលអាចនឹងត្រូវបានធ្វើឱ្យអន្តរាយដោយសារការដាក់បង្ហាញជាសាធារណៈ ។ ឧទាហរណ៍ ការផ្តល់សក្ខីកម្មរបស់សាក្សីអាចនឹងត្រូវបានជះ ឥទ្ធិពលដោយមិនត្រឹមត្រូវ បើសិនជាឈ្មោះ ឬសក្ខីកម្មរបស់ខ្លួនត្រូវបានដាក់បង្ហាញដោយមិនសមហេតុផល ។ ដូចគ្នានេះដែរ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មិនអាចត្រូវបានតម្រូវឱ្យដាក់បង្ហាញនូវការផ្តោតការស៊ើបសួររបស់ខ្លួនតាមរយៈការចាត់ការអនុវត្តន៍ជាសាធារណៈនៅគ្រប់ជំហាននោះបានទេ ។ ការខ្វល់ខ្វាយទាំងនេះ ត្រូវតែទទួលបាននូវការដោះស្រាយ ក៏ប៉ុន្តែអាចនឹងត្រូវបានលើកឡើងតាមរយៈការកំរិតទៅលើការចូលរួមជាសាធារណៈ នៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីបែបទាំងនោះ ហើយនិងនៅពេលដែលមានការអនុញ្ញាតឱ្យមានការចូលរួមដ៏សមហេតុសមផលនៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីផ្សេងៗទៀត ។

២៨. ការការពារអំពីអត្តសញ្ញាណរបស់ជនរងគ្រោះ និងសាក្សី គឺជាការពិចារណាមួយដ៏សំខាន់សម្រាប់តុលាការណាក៏ដោយ ហើយជាពិសេសសម្រាប់អង្គជំនុំជម្រះមួយបែបដូច្នេះ ដែលធ្វើការដោះស្រាយលើឧក្រិដ្ឋកម្មទៅលើមហាជន ដោយមានការដាក់ទោសដ៏ធ្ងន់ធ្ងរ និងដោយមានសាក្សីដែលនៅរស់រានមានជីវិតដ៏តិចតួចប៉ុណ្ណោះ ។ យ៉ាងនេះក៏ដោយ ការចាំបាច់សម្រាប់ការការពារ អាចនឹងត្រូវធ្វើឱ្យមានតុល្យភាពជាមួយនឹងតម្រូវការនៃការចូលរួមពីសំណាក់សាធារណជនដោយមានរបៀបរៀបរយ និងដោយការដាក់ទណ្ឌកម្មលើការបំពានជាការជំនួសទៅនឹងការសន្មតទុកជាមុន អំពីភាពសម្ងាត់ពាក់ព័ន្ធទៅនឹងគ្រប់សកម្មភាពទាំងអស់របស់អង្គជំនុំជម្រះ ក្នុងអំឡុងពេលនៃដំណាក់ការមុនអង្គសេចក្តី ។ បទប្បញ្ញត្តិអំពីភាពសម្ងាត់សម្រាប់ការការពារសាក្សី ត្រូវតែបានតាក់តែងឡើងដើម្បីជាការឆ្លើយតបទៅនឹង

សេចក្ដីត្រូវការ និងសំណើចាំបាច់នានា ។ ការកំរិតទៅលើលក្ខណៈជាសាធារណៈនៃដំណើរការនីតិវិធី ត្រូវតែឋិតនៅក្នុង "វិសាលភាពមួយដែលចាំបាច់ជាទីបំផុត នៅក្នុងឧត្ដមគតិរបស់តុលាការ នៅពេលមានកាលៈទេសៈពិសេសដែលសាធារណភាពនឹងធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ផលប្រយោជន៍នៃយុត្តិធម៌"[54] ។

សេចក្ដីសង្កេតរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាលើដីកាសម្រេចអំពីភាពសម្ងាត់ដែលយោងទៅលើភាពសម្ងាត់នៃដំណើរការនីតិវិធី

២៩. ដីកាសម្រេចអំពីភាពសម្ងាត់ ត្រូវបានចេញ *លើសពីអ្វីៗទាំងអស់ (inter alia)* ទៅតាមមាត្រា ៣.១២ នៃសេចក្ដីណែនាំអនុវត្តដែលបានចែងថា នៅពេលដែលដាក់ឯកសារ ភាគីនានាអាចបង្ហាញពីសំណូមពររបស់ខ្លួនដើម្បីដាក់ឯកសារនោះ (ជាអត្ថបទ "សាធារណៈ" "សម្ងាត់" ឬ "បិទស្លាកបោះត្រា") គឺមានតែ អង្គភាពតុលាការពាក់ព័ន្ធតែប៉ុណ្ណោះ ដែលធ្វើការកំណត់ទៅលើប្រភេទឯកសារនោះ[55] ។ ជាការរំលឹកឡើងវិញអំពីបញ្ញត្តិនោះ ដីកាសម្រេចអំពីភាពសម្ងាត់ បានរកឃើញថា ក្រុមមេធាវីការពារក្ដីបានដាក់ "ឯកសារសំណុំរឿងចំនួនប្រាំបួនទៅក្នុង [វិបសាយរបស់ក្រុមមេធាវីការពារក្ដី] ដែលឯកសារទាំងនោះមិនដែលត្រូវបានអនុញ្ញាតដោយចៅក្រមទេ"[56] ។ ឯកសារទាំងប្រាំបួនដែលមានលក្ខណៈ "ប្រមាថ"[57] នេះ មិនត្រូវបានកំណត់អត្តសញ្ញាណថាជាឯកសារអ្វីនោះទេ នៅក្នុងដីកាសម្រេចអំពីភាពសម្ងាត់[58] ។ ដីកាសម្រេចអំពីភាពសម្ងាត់ ក៏បានបង្គាប់ឱ្យក្រុមមេធាវីការពារក្ដីបញ្ឈប់ការដាក់ព័ត៌មានដែលពាក់ព័ន្ធទៅនឹងការស៊ើបសួរ បញ្ចូលទៅក្នុង វិបសាយរបស់ក្រុមមេធាវីការពារក្ដី "ក្រៅតែពីឯកសារទាំងឡាយដែលចុះផ្សាយនៅលើវិបសាយរបស់ អ.វ.ត.ក"[59] ។

---

[54] កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្ដីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ, មាត្រា ១៤ ។

[55] ដីកាសម្រេចអំពីភាពសម្ងាត់, ទំព័រទី ១ ។

[56] ដីកាសម្រេចអំពីភាពសម្ងាត់, កថាខណ្ឌទី ៥ ។

[57] ដីកាសម្រេចអំពីភាពសម្ងាត់, ទំព័រទី ៧ ។

[58] ដីកាសម្រេចអំពីភាពសម្ងាត់, កថាខណ្ឌទី ៥ ។

[59] ដីកាសម្រេចអំពីភាពសម្ងាត់, ទំព័រទី ៧ ។

៣០. សហព្រះរាជអាជ្ញា ស្នើឲ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ធ្វើការពិចារណាទៅលើភាពសមហេតុសមផល នៃដីកាសម្រេចអំពីភាពសម្ងាត់នេះ ដោយលើសពីអ្វីៗទាំងអស់ អាស្រ័យលើកត្តា ទាំងឡាយ ដូចតទៅនេះ ៖

ក. តើវិធាន បានបង្កើតកាតព្វកិច្ចវិជ្ជមាន ឲ្យដល់អង្គភាពតុលាការនៃអង្គជំនុំជម្រះនេះ - ដោយរាប់បញ្ចូលទាំងក្នុងអំឡុងពេលនៃកិច្ចស៊ើបសួរផង - ក្នុងការបន្តផ្តល់ជូននូវព័ត៌មានអំពីដំណើរការនីតិវិធីនៃអង្គជំនុំជម្រះនេះ ឲ្យដល់ជនរងគ្រោះដែរឬទេ? វិធាន ២១.១.ក បានចែងអំពី "គោលការណ៍ជាសារវ័ន្ត" នៃអង្គជំនុំជម្រះនេះ ថា នឹងធ្វើការធានាដល់ "ជនរងគ្រោះ (ហើយគឺមិនមែនត្រឹមតែដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលបានចុះបញ្ជីរួចហើយនោះទេ) ត្រូវបន្តផ្តល់ជូននូវព័ត៌មាន ហើយសិទ្ធិរបស់ពួកគេត្រូវបានគោរពក្នុងអំឡុងពេលនៃដំណើរការនីតិវិធី" ។

ខ. តើនៅក្នុងអង្គជំនុំជម្រះ មានគោលការណ៍ណែនាំណាខ្លះដែលធ្វើការកំណត់ថាតើឯកសារណាមួយនៅក្នុងអំឡុងពេលនៃកិច្ចស៊ើបសួរ - និងនៅក្នុងរយៈពេលណា - ដែលត្រូវបានចាត់ទុកថាជា សម្ងាត់ ហើយអ្វីផ្សេងទៀតជា សាធារណៈ?

គ. តើការអនុវត្តន៍របស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ក្នុងការចេញសេចក្តីសម្រេចដោយមានសំអាងដែលធ្វើការកំណត់ទៅលើប្រភេទឯកសាររបស់ភាគីមួយដែលដាក់ជាសាធារណៈ ថាជាអត្ថបទ"សម្ងាត់" ដែលត្រូវបានអនុម័តដោយសារគ្រប់ឯកសារទាំងនោះ ត្រូវបានធ្វើការកំណត់ប្រភេទសារជាថ្មីពី "សាធារណៈ" ទៅជា "សម្ងាត់"?[60]

ឃ. តើសេចក្តីសម្រេចដោយមានសំអាងដើម្បីធ្វើការកំណត់ប្រភេទសារជាថ្មី មានសារៈសំខាន់សម្រាប់ភាគីមួយក្នុងការស្វែងរកនូវដំណោះស្រាយលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ឬលើនីតិវិធីផ្សេងទៀតដែរឬទេ? តើសេចក្តីសម្រេចនេះ ត្រូវធ្វើការកំណត់អត្តសញ្ញាណលើ

---

[60] *ករណីរបស់ អៀង សារី,* សេចក្តីសម្រេចដោយអនុលោមតាមមាត្រា ៣.១២ នៃសេចក្តីណែនាំអនុវត្តស្តីពីការដាក់ឯកសារ៖ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី ចំពោះការតែងតាំងអ្នកជំនាញ, A189/I/6, ERN 00207784-00207785, កថាខណ្ឌទី ៤ ។

"*ព័ត៌មានសម្ងាត់*" ដោយសារតែ *ព័ត៌មាន* នេះទើបឯកសារនោះត្រូវបានកំណត់ប្រភេទថាជា "សម្ងាត់" ដែរឬទេ?[61]

ង. តើការដាក់[ឯកសារ]នៅចំពោះមុខសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត គួរត្រូវបានជូនដំណឹងដល់ភាគីនានា ដោយមានការបញ្ជូនដ៏សមហេតុសមផល ដើម្បីឱ្យភាគីនានាស្វែងរកនូវដំណោះស្រាយប្រឆាំងនឹងការកំណត់ប្រភេទ[ឯកសារ]របស់ពួកគាត់ ដែរឬទេ?

ច. តើដីកាសម្រេចអំពីភាពសម្ងាត់បានបកស្រាយយ៉ាងត្រឹមត្រូវនូវវាក្យស័ព្ទ ដែលកំណត់ព្រំដែនថា "សាធារណៈ" នៅក្នុងមាត្រា ៣.១២ នៃសេចក្ដីណែនាំអនុវត្តនោះមានន័យថា"ឯកសារដែលបានចុះផ្សាយនៅលើវិបសាយរបស់ អ.វ.ត.ក" ដែរឬទេ?[62] ។

ឆ. តើដីកាសម្រេចអំពីភាពសម្ងាត់បានពន្លាតទំហំ និងវិសាលភាពនៃភាពសម្ងាត់តាមវិធាន ៥៦.១ ដោយការបន្ថែមការពិចារណា ដូចជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃ "judicial calendar" ដែរឬទេ?[63] ។ វិធាន ៥៦.១ ចែងអំពីការរក្សាការសម្ងាត់ដើម្បីការពារ "សិទ្ធិ និងផលប្រយោជន៍របស់ភាគី" តែប៉ុណ្ណោះ[64] ។

ជ. តើការបំពានលើភាពសម្ងាត់ នៃឯកសារមួយដែលបានដាក់នៅចំពោះមុខអង្គភាពតុលាការជាក់លាក់ណាមួយនៃអង្គជំនុំជម្រះនេះ ជាបញ្ហានៃការដាក់វិន័យតាមផ្លូវតុលាការ គួរត្រូវបានដោះស្រាយដោយអង្គភាពជាក់លាក់នោះតែម្នាក់ឯង ដែរឬទេ?

ឈ. តើឯកសារដែលមានជាប់ទាក់ទងនឹងសុខភាពរបស់ចុងចោទណាម្នាក់ ហើយនិងឯកសារបែបដូច្នេះផ្សេងៗទៀត ដែលចាំបាច់សម្រាប់ការការពារសិទ្ធិរបស់ខ្លួនក្នុងការ

[61] វិធាន ៣៥.១.ក, ការដាក់ទណ្ឌកម្មទៅលើការផ្សាយចេញនូវ "ព័ត៌មាន" សម្ងាត់ (ដែលជាការផ្ទុយទៅនឹង "ឯកសារ" សម្ងាត់) ។

[62] ដីកាសម្រេចអំពីភាពសម្ងាត់, ទំព័រទី ៧ (មានបញ្ញត្តនៅក្នុង កថាខណ្ឌទី ១.ក) ។

[63] ដីកាសម្រេចអំពីភាពសម្ងាត់, កថាខណ្ឌទី ១២ ។

[64] វិធាន ៥៦.១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ។

ទទួលបាននូវការកាត់សេចក្តីដ៏ត្រឹមត្រូវ គួរត្រូវបានពិចារណាដោយសន្មតថាជាសាធារណ: ដែរឬទេ?[65]

ញ. តើឯកសារដែលរកបានតាមមធ្យោបាយជាសាធារណៈឬបានមកជាឯកជន ដែលបានដាក់ជូនជាឯកសារភ្ជាប់នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះនេះក៏ជាឯកសារ"សម្ងាត់" ផងដែរឬទេ?[66]

ដ. តើវិធាន ២៩ - ដែលទាក់ទងនឹងវិធានការការពារ - ហើយនិងសេចក្តីណែនាំអនុវត្តស្តីពីវិធានការការពារមិនបានផ្តល់អំណាច និងយន្តការគ្រប់គ្រាន់ឲ្យដល់អង្គជំនុំជម្រះនេះដើម្បីធានាការពារដល់ជនរងគ្រោះ និងសាក្សី នៅពេលបំពេញកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួនដើម្បីបន្ត"ផ្តល់ព័ត៌មានដល់ជនរងគ្រោះ" - ទៅតាមវិធាន ២១.១.ក - នៅក្នុងរយៈពេលនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ដែរឬទេ?[67]

៣១. ដោយមានជាប់មកជាមួយនូវសិទ្ធិជាមូលដ្ឋានក្នុងការបានមកនូវការជំនុំជម្រះក្តី និងសេចក្តីវិនិច្ឆ័យមួយដោយមានសំអាងត្រឹមត្រូវ ស្របទៅតាមការជំនុំជម្រះក្តីនោះ នៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីជាសាធារណ: តើជាសិទ្ធិរបស់ភាគីមួយក្នុងការដាក់បង្ហាញជាសាធារណៈនូវសារណារបស់ខ្លួននៅចំពោះមុខអាជ្ញាធរតុលាការដែរឬទេ?បញ្ហានេះបានអនុញ្ញាតឲ្យអ្នកសង្កេតការណ៍ឯករាជ្យ ធ្វើការវាយតម្លៃលើសេចក្តីសំអាងនានារបស់ភាគីផ្សេងៗ ដែលអង្គភាពតុលាការយកមកធ្វើជាមូលដ្ឋានក្នុងការសម្រេចសេចក្តីរបស់ខ្លួន ។ ការណ៍នេះ បានអនុញ្ញាតឲ្យមានការវិភាគមួយអំពីអ្វីដែលការពិចារណាបានយកមកធ្វើការថ្លឹងថ្លែង ដើម្បីឲ្យអង្គភាពតុលាការធ្វើសេចក្តីសម្រេចចិត្ត ហើយនិងថាតើការពិចារណាទាំងនោះមានការពាក់ព័ន្ធគ្នាដែរឬទេ ។

---

[65] ដីកាសម្រេចអំពីភាពសម្ងាត់, កថាខណ្ឌទី ១៦-១៧ ។ របាយការណ៍របស់វេជ្ជបណ្ឌិត Falke បានពោលនៅក្នុងកថាខណ្ឌទី ១៦ នៃដីកាសម្រេចអំពីភាពសម្ងាត់ គឺជារបាយការណ៍ឯកជនមួយដែលលោកវេជ្ជបណ្ឌិតម្នាក់បានផ្តល់ឲ្យក្រុមមេធាវីការពារក្តី ដែលពេលក្រោយមក ត្រូវបានដាក់នៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ។ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តីដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងកថាខណ្ឌទី ១៨ មានជាប់ទាក់ទងទៅនឹងស្ថានភាពសុខភាពរបស់ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ។

[66] ដីកាសម្រេចអំពីភាពសម្ងាត់, កថាខណ្ឌទី ១៦ ។

[67] សេចក្តីណែនាំអនុវត្តស្តីពីវិធានការការពារ, អ.វ.ត.ក/០៣/២០០៧/ច្បាប់វិសោធនកម្មលើកទី១, ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៨ ។

វាបានអនុញ្ញាតឱ្យមានការវាយតម្លៃមួយអំពីភាពត្រឹមត្រូវនៃដំណើរការនីតិវិធី នៅចំពោះមុខអាជ្ញាធរតុលាការ ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ធ្លាប់បានធ្វើតាមសេចក្តីណែនាំនេះជាទៀងទាត់ តាមរយៈការដាក់បង្ហាញជូនជាសាធារណៈ មិនត្រឹមតែសេចក្តីសម្រេចនានារបស់ខ្លួនប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងឯកសារផ្សេងៗដែលភាគីនានាបានដាក់ ដែលជាមូលដ្ឋាននៃការសម្រេចសេចក្តីទាំងនេះថែមទៀតផង ។

៣២. ដោយបានធ្វើនូវសេចក្តីសង្កេតទាំងនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញា បានធ្វើការកត់សម្គាល់ថា វាក៏ជាករណីយកិច្ចមួយរបស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តី ក្នុងការបង្ហាញនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះនេះ ដើម្បីធ្វើកិច្ចសហប្រតិបត្តិការជាមួយនឹងអង្គភាពនានានៃអង្គជំនុំជម្រះ ហើយនិងធ្វើការស្វែងរកនូវសេចក្តីសម្រេចផ្សេងៗដែលពាក់ព័ន្ធទៅនឹងសារទុក្ខផ្សេងៗ ដែលពួកគេអាចនឹងមាន ។ ការណ៍នេះ រាប់បញ្ចូលទាំងសាទុក្ខផ្សេងៗដែលពាក់ព័ន្ធទៅនឹងការកំណត់ប្រភេទឯកសារថា "សម្ងាត់" ។ ក្នុងនាមនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញា បានធ្វើការកត់សម្គាល់ថា ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ មិនបានធ្វើការស្វែងរកនូវការយល់ព្រមណាមួយពីសំណាក់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីដាក់បញ្ចូលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ខ្លួនស្តីពីការចាត់តាំងអ្នកជំនាញចិត្តសាស្ត្រ ទៅក្នុងវិបសាយរបស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តី ។ ថ្វីបើមានការទទូចទាមទាររបស់ភាគីប្តឹងឧទ្ធរណ៍ ហើយតថភាពដែលថាឯកសារនោះមិនមានផ្ទុកនូវឯកសារដែលត្រូវបានការពារ លើកលែងតែឯកសារយោងអំពីកំណត់ត្រាសុខភាពរបស់ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ដែលខ្លួនអាចនឹងធ្វើការបោះបង់ចោលបាន ដែលជាដំណើររឿងមួយដ៏ត្រឹមត្រូវសម្រាប់ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នោះគឺ គួរតែធ្វើការស្វែងរកការអនុញ្ញាតពីសំណាក់អង្គបុរេជំនុំជម្រះដើម្បីធ្វើវាឱ្យទៅជាសាធារណៈ តាមរយៈការធ្វើការកំណត់ប្រភេទឯកសារនេះឡើងវិញ ដោយដាក់ឯកសារនោះថាជា "សាធារណៈ" ។ បើទៅតាមសេចក្តីសម្រេចមួយដែលមានសំអាង បញ្ហានេះគឺមកពីអង្គបុរេជំនុំជម្រះបានចាត់ទុកឯកសារនេះ ថាជាឯកសារដែលបានដាក់ជា "សម្ងាត់" ។

ខ. វិសាលភាព ចរិតលក្ខណៈ និង នីតិវិធីនៃការផ្តន្ទាទោស ចំពោះការបំពារបំពានលើភាពសម្ងាត់

ច្បាប់ជាធរមានស្តីពីការរំលោភបំពានលើភាពសម្ងាត់

ក. ការជ្រៀតជ្រែកចូលក្នុងកិច្ចការរដ្ឋបាលរបស់ អ.វ.ត.ក

៣៣. វិធាន៣៥ ទាក់ទងទៅនឹងការដាក់ទណ្ឌកម្មទៅលើជនទាំងឡាយ-រួមទាំងមេធាវីការពារក្ដីផង-ដែល ["ជ្រៀតជ្រែក"] ចូលក្នុងកិច្ចការរដ្ឋបាលរបស់ អ.វ.ត.ក"[68] ។ វិធាននេះ អនុញ្ញាតឲ្យធ្វើការដាក់ទណ្ឌកម្ម ឬ "បញ្ជូនទៅអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ច" នូវជនណាម្នាក់ដែលជ្រៀតជ្រែកដោយ "បានដឹង និងមានចេតនាពិតប្រាកដ" ចូលក្នុងកិច្ចការរដ្ឋបាលរបស់ អ.វ.ត.ក ដោយផ្សាយចេញ "ព័ត៌មានសម្ងាត់" ដោយរំលោភទៅលើដីកាណាមួយ ។ ហេតុដូចនេះចំពោះការដាក់ទណ្ឌកម្ម ដូចចែងក្នុងបញ្ញត្តិនេះ គឺដើម្បីជំរុញអនុវត្តចំពោះ (១) ជនណាដែលបានចូលជ្រៀតជ្រែកនៅក្នុងកិច្ចការរដ្ឋបាលរបស់អ.វ.ត.ក។ (២) ការចូលជ្រៀតជ្រែកនោះត្រូវតែបានធ្វើឡើងដោយបានដឹងនិងដោយមានចេតនាពិតប្រាកដ ។ (៣) ជននោះត្រូវតែបានផ្សាយចេញ "ពត៍មាន" សម្ងាត់ និង ការផ្សាយចេញនេះ ត្រូវតែជាការរំលោភទៅលើ "ដីកា" ណាមួយ ។

៣៤. ការដាក់ទណ្ឌកម្មដើម្បីផ្ដន្ទាទោសណាមួយតាមវិធាន៣៥ អាចនឹងត្រូវបានផ្ដួចផ្ដើមគំនិតក្រោយពីអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចណាមួយដែលពាក់ព័ន្ធរបស់តុលាការ មានហេតុផលជឿថា បុគ្គលណាម្នាក់ធ្លាប់បានប្រព្រឹត្តអំពើណាមួយដែលបណ្ដាលឲ្យមានការជ្រៀតជ្រែកចូលក្នុងកិច្ចការរដ្ឋបាលរបស់តុលាការ។ ក្រោយពីជឿដូចនេះ អាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចរបស់តុលាការអាច (១) ចាត់ការជាមួយបញ្ហានេះជាបន្ទាន់។ (២) ដឹកនាំការស៊ើបសួរបន្ថែម។ ឬ (៣) បញ្ជូនរឿងនេះ ឲ្យអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចរបស់ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឬអង្គការសហប្រជាជាតិ[69] ។

៣៥. ជនទាំងឡាយណាដែលពាក់ព័ន្ធក្នុងដំណើរការនីតិវិធីដូចមានចែងក្នុងវិធាន៣៥ "ត្រូវ" មានសិទ្ធិ បានទទួលបាននូវជំនួយផ្នែកច្បាប់[70] ។ ច្បាប់កម្ពុជាជាធរមានត្រូវអនុវត្ត "ចំពោះករណីទណ្ឌកម្មនីមួយៗ"លើបុគ្គលណាម្នាក់ដែលត្រូវបានរកឃើញថារំលោភបំពានលើវិធាន៣៥[71]។

---

[68] វិធាន៣៥.១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ។

[69] វិធាន៣៥.២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ។

[70] វិធាន៣៥.៣ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ។

[71] វិធាន៣៥.៥ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ។

ខ. កំហុសវិជ្ជាជីវៈរបស់មេធាវី

៣៦. ប្រសិនបើរកឃើញថាមេធាវីណាម្នាក់ រំលោភបំពានលើវិធាន៣៥ ដោយចូលជ្រៀតជ្រែកក្នុងកិច្ចការរដ្ឋបាលរបស់អ.វ.ត.ក ដូចជាករណីដែលនៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍បច្ចុប្បន្ននេះ - អាជ្ញាធរ មានសមត្ថកិច្ចដែលពាក់ព័ន្ធរបស់តុលាការក៏អាចកំណត់ដែរថា ការជ្រៀតជ្រែកបែបនេះ គឺបានឈានទៅដល់កំហុសវិជ្ជាជីវៈរបស់មេធាវី អនុលោមតាមវិធាន៣៨នៃវិធានផ្ទៃក្នុង[72] ។

៣៧. តាមវិធាន៣៨ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង អង្គភាពណាមួយរបស់តុលាការនេះអាចដាក់ទណ្ឌកម្មប្រឆាំងនឹងមេធាវីណាម្នាក់ដែលកំពុងតែបង្ហាញខ្លួននៅចំពោះមុខតុលាការ ប្រសិនបើរកឃើញថា ការប្រព្រឹត្តរបស់មេធាវីរូបនោះ (១) ជាការប្រមាថមើលងាយឬរំលោភបំពាន។ (២) រាំងស្ទះដល់ដំណើរការនីតិវិធី។(៣)រំលោភទៅលើរឿងក្តី។ ឬ (៤) ម្យ៉ាងទៀតផ្ទុយនឹងមាត្រា២១.៣ នៃកិច្ចព្រមព្រៀង[73] ។ មាត្រា២១.៣ ចែងថាតួនាទីភារកិច្ចរបស់មេធាវីណាម្នាក់ដែលត្រូវបានចាត់តាំងឬជួល ដែលបង្ហាញខ្លួននៅចំពោះមុខតុលាការនេះ "ត្រូវ"អនុវត្តតាមកិច្ចព្រមព្រៀងនេះ ច្បាប់កម្ពុជាស្តីពីលក្ខន្តិកៈមេធាវី បទដ្ឋាន និងសីលធម៌នៃវិជ្ជាជីវៈខាងផ្នែកច្បាប់ដែលគេទទួលស្គាល់[74] ។

៣៨. ការរកឃើញណាមួយ អំពីកំហុសវិជ្ជាជីវៈអាចធ្វើទៅបានតែ "នៅក្រោយពេលធ្វើការព្រមានរួចហើយ" តែប៉ុណ្ណោះ[75] ។

វិធាននៃការដាក់ទណ្ឌកម្មនៅចំពោះមុខយុត្តាធិការអន្តរជាតិនានា ដែលស្រដៀងគ្នានេះ

៣៩. តុលាការអន្តរជាតិនានាទាំងអស់ក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ន ដែលធ្វើការកាត់សេចក្តីអំពីឧក្រិដ្ឋកម្មនានាដែលស្រដៀងគ្នានឹងតុលាការនេះ និងដែលប្រើប្រាស់សេវាមេធាវីការពារក្តីដែលមានចម្រុះ

[72] វិធាន៣៥.២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ។

[73] វិធាន៣៨.១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ។

[74] កិច្ចព្រមព្រៀង, មាត្រា២១.៣ ។

[75] វិធាន៣៨.១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ។

ជាតិនិងដែលមកពីយុត្តាធិការដែលមានប្រវត្តិដើមចម្រុះគ្នា សុទ្ធតែបានអនុម័តនូវបទបញ្ញត្តិសម្រាប់ដោះស្រាយចំពោះការជ្រៀតជ្រែកនៅក្នុងកិច្ចការរដ្ឋបាលរបស់តុលាការ ឬចំពោះកំហុសវិជ្ជាជីវៈដោយមេធាវីការពារក្តី ។ ឧទាហរណ៍ដូចជា លក្ខន្តិកៈនៃទីក្រុងរ៉ូមរបស់តុលាការ ICC បានបង្កើតឡើងនូវ "*បទល្មើសផ្សេងៗ* ដែលប្រឆាំងនិងកិច្ចការរដ្ឋបាលរបស់តុលាការ" និងបានចែងកំណត់ពីការផ្តន្ទាទោសចំពោះបទល្មើសទាំងនោះទៀតផង[76] ។ លក្ខន្តិកៈនោះក៏បានចែងកំណត់ពីទោសបញ្ញត្តិសម្រាប់ផ្តន្ទាទោសចំពោះ "កំហុសវិជ្ជាជីវៈ" ដែលរួមមានការប្រកែកមិនព្រមអនុវត្តតាមសេចក្តីណែនាំរបស់តុលាការផងដែរ[77] ។ ចំពោះបទល្មើសផ្សេងៗដែលប្រឆាំងនឹងកិច្ចការរដ្ឋបាលរបស់តុលាការ នៅក្នុងវិធានស្តីពីនីតិវិធីនិងភស្តុតាងរបស់តុលាការ ICC ("វិធាននៃ ICC") មានចែងយ៉ាងលំអិតអំពីយន្តការមួយក្នុងការពិគ្រោះពិភាក្សាយោបល់គ្នា ក្នុងការស៊ើបអង្កេត ការចាប់ខ្លួន ការចោទប្រកាន់ និងក្នុងការជំនុំជម្រះ ក្តីលើករណីរបស់ជនទាំងឡាយណា ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់អំពី "បទល្មើសផ្សេងៗដែលប្រឆាំងនឹងកិច្ចការរដ្ឋបាល" នៅមុនពេលដែលការដាក់ទណ្ឌកម្មត្រូវបានធ្វើឡើងចំពោះបទល្មើសទាំងនោះ[78] ។ ដំណើរការនីតិវិធីទាំងនេះ ជាការច្បាស់លាស់ណាស់ថា សុទ្ធតែមានលក្ខណៈជាបទព្រហ្មទណ្ឌ ។ ចំពោះកំហុសខាងវិជ្ជាជីវៈ ក្នុងទម្រង់ជាការ បដិសេធមិនព្រមអនុវត្តតាមសេចក្តីនែនាំរបស់តុលាការនោះនៅក្នុងវិធាននៃ ICC បានចែងថាការដាក់ទណ្ឌកម្មនៅក្រោយពេលបានធ្វើការ "ព្រមានថានឹងដាក់ទណ្ឌកម្មក្នុងករណីមានកំហុសវិជ្ជាជីវៈ" និងក្រោយពីបាន "ផ្តល់ឱកាសឲ្យផ្តល់ចម្លើយ បំភ្លឺនៅមុនពេលធ្វើការដាក់ទណ្ឌកម្មណាមួយ"[79] ។

៤០. ដំណើរការនិតិវិធីដែលស្រដៀងគ្នានេះ - ដែលមានលក្ខណៈជាបទព្រហ្មទណ្ឌ - ក៏បានចែងផងដែរ ក្រោមការប្រមាថមើលងាយ ចំពោះយុត្តាធិការនានានៃតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវី ("ICTY") និងសម្រាប់ប្រទេសរ្វ៉ាន់ដា ("ICTR") និង

---

[76] លក្ខន្តិកៈនៃទីក្រុងរ៉ូម មាត្រា៧០ ។ សង្កត់ធ្ងន់ត្រង់អក្សរទ្រេត ។

[77] លក្ខន្តិកៈនៃទីក្រុងរ៉ូម មាត្រា៧១ ។

[78] វិធាន១៦២-៩ នៃវិធានរបស់តុលាការ ICC ស្តីពីនីតិវិធី និងភស្តុតាង ។

[79] វិធាន១៧១ នៃវិធានរបស់តុលាការ ICC ស្តីពីនីតិវិធី និងភស្តុតាង ។

តុលាការពិសេសសម្រាប់ប្រទេសសៀរ៉ាឡេអូន (“SCSL”)[80] ។ តុលាការទាំងនោះបានរកឃើញថាតុលាការរបស់ពួកគេបានមានយុត្តាធិការមួយ ដែលជាប់មកជាមួយស្រាប់ពីធម្មជាតិមក ដែលកើតមកពីមុខងាររបស់ពួកគេជាតុលាការ សម្រាប់ធានាឲ្យប្រាកដថា ការអនុវត្តន៍នូវយុត្តាធិការរបស់ពួកគេនឹងមិនត្រូវបរាជ័យនោះទេ ហើយថា មុខងារជាមូលដ្ឋានខាងតុលាការរបស់ពួកគេគឺត្រូវបានថែរក្សាការពារ[81] ។ ក៏ប៉ុន្តែតុលាការ ICTY បានឲ្យប្រុងប្រយ័ត្នថា ច្បាប់ស្តីពីការប្រមាថមើលងាយតុលាការ គឺមិនមែនបង្កើតឡើងសម្រាប់ “ជាជន្ទល់សម្រាប់ជួយទល់ទ្រ ការពារដល់សេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់ចៅក្រមទាំងឡាយឲ្យបានមាំ ឬដើម្បីគ្រាន់តែដាក់ទណ្ឌកម្មចំពោះការមើលងាយ ឬការជេរប្រមាថចំពោះតុលាការឬសាលាក្តីនោះទេ”[82] ។ អាស្រ័យហេតុនេះ តុលាការទាំងនោះមិនបានចាត់ចូលជាបទព្រហ្មទណ្ឌនូវគ្រប់រាល់ទម្រង់នៃបទល្មើសទាំងអស់ទោរាប់បញ្ចូលទាំងការផ្សាយចេញនូវពត៌មានសម្ងាត់ផង ។ នៅក្នុងករណីរឿងក្តីរបស់ *Ntakirikumana* តុលាការ ICTY បានរកឃើញថា ការផ្សាយចេញដោយរំលោភទៅលើដីកាសម្រេចស្តីពីការការពារសាក្សី គឺមិនទាន់មានលក្ខណៈធ្ងន់ធ្ងរគ្រប់គ្រាន់ ដូចគ្នានឹងអំពើប្រមាថមើលងាយតុកាការនោះទេ[83] ។ នៅក្នុងករណីរឿងក្តីរបស់ *Furundzija* តុលាការICTY ប្រកាន់យកការយល់ឃើញថា គំរូនៃការរំលោភទៅលើដីកានានារបស់ខ្លួនដោយខាងអយ្យការគឺមិនមានលក្ខណៈធ្ងន់ធ្ងរគ្រប់គ្រាន់ដែលឈានទៅដល់កម្រិតជាបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ស្តីពីបទប្រមាថមើលងាយនោះទេ ដោយសារមានតែជាការជ្រៀតជ្រែកទាំងឡាយដ៏ធ្ងន់ធ្ងរ បំផុតចូលក្នុងកិច្ចការរដ្ឋបាលតែប៉ុណ្ណោះ ដែលមានបំណងចង់ឲ្យធ្វើការចោទប្រកាន់

---

[80] វិធាន៧៧ នៃវិធានរបស់តុលាការ ICTY ស្តីពីនីតិវិធី និងភស្តុតាង ។ វិធាន៧៧ នៃវិធានរបស់តុលាការ ICTR ស្តីពីនីតិវិធី និងភស្តុតាង។ វិធាន៧៧ នៃវិធានរបស់តុលាការ SCSL ស្តីពីនីតិវិធី និងភស្តុតាង ។

[81] សេចក្តីសម្រេចស្តីពីការប្រមាថរបស់ Tadic, ត្រង់កថាខណ្ឌទី១៣ (ដែលលើកសំអាងទៅលើយុត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការយុត្តធម៌អន្តរជាតិ (“ICJ”) និងរបស់តុលាការ ICTY) ។

[82] សេចក្តីសម្រេចស្តីពីការប្រមាថរបស់ Tadic, កថាខណ្ឌទី១៦ ។

[83] *ករណីរឿងក្តីរបស់រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Ntakirutimana,* សេចក្តីសម្រេចលើញត្តិស្នើសុំរបស់អយ្យការស្តីពីការប្រមាថតុលាការ និងលើញត្តិស្នើសុំរបស់មេធាវីចំនួនពីររូប ឲ្យធ្វើការបង្ហាញជូន ចុះថ្ងៃទី ១៦ កក្កដា ២០០១ របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង នៃ តុលាការ ICTR , កថាខណ្ឌទី១០-១២ ។

នៅក្រោម ចំណងជើងនេះ[84] ។ នៅក្នុងករណីរឿងក្តីរបស់ *Bradjanin* តុលាការ ICTY បានរកឃើញថា មានបទចោទមួយស្តីពីការប្រមាថមើលងាយ ដែលមិនបានបំពេញទៅតាមកម្រិតដែលបានតម្រូវនោះទេ ដោយសារតែព័ត៌មានដែលត្រូវបាននិយាយថា ត្រូវបានផ្សាយចេញដោយ រំលោភទៅលើដីការបស់តុលាការនោះ ត្រូវបានគេដាក់ជាកម្មសិទ្ធសាធារណៈរួចហើយ[85] ។

៤១. ការរំលោភលើដីការបស់តុលាការ បែបនេះ គឺបង្កើតបានជាការជ្រៀតជ្រែកចូលក្នុងកិច្ចការរដ្ឋបាលរបស់តុលាការ[86] ។ ដីការបស់តុលាការនៅតែស្ថិតនៅជាធរមានដដែលរហូតទាល់តែអង្គជំនុំជម្រះសម្រេចផ្សេងពីនេះ[87] ។ *អំពើពិរុទ្ធ* នៃបទល្មើសពីបទរំលោភលើដីការបស់តុលាការណាមួយ គឺជាអំពើជារូបវន្តនៃការផ្សាយចេញនូវព័ត៌មានដែលទាក់ទងទៅនឹងដំណើរការនៃនីតិវិធីដែលល្មើសទៅនឹងដីការបស់អង្គជំនុំជម្រះ[88] ។ ការផ្សាយចេញនូវព័ត៌មានសម្ងាត់ត្រូវបានគេយល់ថាគឺជាការបញ្ចេញឲ្យដឹងនូវព័ត៌មានដែលពីមុនមក គឺជាការសម្ងាត់ទៅឲ្យភាគីទី៣ ណាម្នាក់ ឬទៅឲ្យសាធារណៈជន ។ ដីកាណាមួយរបស់អង្គជំនុំជម្រះរបស់តុលាការត្រូវតែជាការ "ល្មើសជាសត្យានុម័ត"[89] ។ *បំណងឧក្រិដ្ឋ* ដែលតម្រូវសម្រាប់បទល្មើសនេះ គឺការដឹងរបស់ជនជាប់ចោទថា ការផ្សាយចេញនូវព័ត៌មានជាពិសេសណាមួយគឺជាការដែលធ្វើឡើងដោយរំលោភទៅលើដីការបស់តុលាការ ។ ទាំងមានចេតនាទាំងងងឹតងងល់ក្តី ឬទាំងការធ្វើជាមិនអើពើដោយការធ្វេសប្រហែសក្តី អំពីអត្ថិភាពនៃដីការបស់តុលាការដែលអនុញ្ញាត

---

[84] *ករណីរឿងក្តីរបស់រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Furundzija,* បណ្តឹងជាផ្លូវការរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងជូនទៅរដ្ឋអាជ្ញាស្តីពីសីលធម៌ក្នុងការធ្វើការចោទប្រកាន់ ចុះថ្ងៃទី៥ មិថុនា ១៩៩៨ របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនៃតុលាការ ICTY, កថាខណ្ឌទី១១ ។

[85] *ករណីរឿងក្តីរបស់រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Brdjanin,* សេចក្តីសម្រេចលើញត្តិស្នើសុំលើកលែងការចោទប្រកាន់អនុលោមតាមវិធាន៩៨ស្ទួន ចុះថ្ងៃទី១៩មីនា២០០៤ របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនៃតុលាកា ICTY , កថាខណ្ឌទី៩-១០ ។

[86] សាលក្រមនៃករណីរឿងរបស់ Marijacic, កថាខណ្ឌទី ៥៤ ។

[87] សាលក្រមនៃករណីរឿងរបស់ Marijacic, កថាខណ្ឌទី ៥៥ ។

[88] *ករណីរឿងក្តីរបស់រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Haxhiu,* សាលក្រមលើការចោទប្រកាន់អំពីការប្រមាថ, សំណុំរឿងលេខ: IT-04-84-R77.5, ចុះថ្ងៃទី២៤ កក្កដា ឆ្នាំ២០០៨, អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនៃតុលាការ ICTY, កថាខណ្ឌទី១០ ។ [*ចាប់ពីនេះតទៅហៅថា* សាលក្រម Haxhiu] ។

[89] សាលក្រម Haxhiu, កថាខ័ណ្ឌទី១០ ។

ផ្តល់នូវវិធានការការពារគឺមិនមានពិរុទ្ធភាពគ្រប់គ្រាន់ ក្នុងការប្រព្រឹត្តដែលជាប់ទាក់ទិននិង បទប្រមាថមើលងាយនោះទេ[90] ។

អំពីនីតិវិធីដែលត្រូវអនុវត្តតាមនៅក្នុងដំណើរការនៃនីតិវិធី ពីបទប្រមាថមើលងាយ

៤២. អាស្រ័យដោយលក្ខណៈត្រូវដាក់ទណ្ឌកម្មនៃបទប្រមាថមើលងាយតុលាការ និងដំណើរការនៃនីតិវិធីនៃ "ការជ្រៀតជ្រែកចូលក្នុងកិច្ចការរដ្ឋបាលរបស់តុលាការ" តុលាការអន្តរជាតិនានាដែលធ្វើការជំនុំជម្រះក្តីលើករណីរឿងក្តីទាំងនេះ បានគិតដល់ការបង្កើតជានីតិវិធីយ៉ាងល្អិតមួយសម្រាប់អនុវត្តតាម នៅមុនពេលចេញសាលក្រមមួយស្តីពីភាពត្រូវមានទោស ឬគ្មានទោសរបស់ជនល្មើសដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ។ ឧទាហរណ៍ ដូចជាតុលាការ ICC បានថែងអំពីការស៊ើបអង្កេត ការចោទប្រកាន់ និងការជំនុំជម្រះក្តីលើការចោទប្រកាន់បែបនេះនៅមុនពេលដែលសាលក្រមចូលជាធរមាន ។ តុលាការផ្សេងៗទៀតមានទម្លាប់ក្នុងការតែងតាំងជាអង្គជំនុំជម្រះពិសេសផ្សេងៗ ឬជាព្រះរាជអាជ្ញាដែលជាមិត្តពិសេសរបស់តុលាការ (Special *amici* Prosecutors) ដើម្បីធ្វើការចោទប្រកាន់លើករណីរឿងបែបនេះ[91] ។ អង្គជំនុំជម្រះឬ សហព្រះរាជអាជ្ញាទាំងនេះ ជាធម្មតាគឺតែងតែខុសគ្នា ពីអង្គជំនុំជម្រះ ឬពីព្រះរាជអាជ្ញាដែលការចោទប្រកាន់ពីបទប្រមាថមើលងាយ ឬ ជ្រៀតជ្រែកត្រូវបានប្រព្រឹត្តស្ថិតនៅចំពោះមុខខ្លួន[92] ។ តុលាការ ICTY បានធ្វើការកត់សំគាល់ថា សម្រាប់ស្ថាប័នតុលាការមួយដែលត្រូវធ្វើជាព្រះរាជអាជ្ញាផង និងជាចៅក្រមផងដែលទាក់ទងទៅនឹងបទចោទប្រកាន់ អំពីការប្រមាថមើលងាយគឺមានគ្រោះថ្នាក់អំពីការដែលតុលាការនេះ បំភ្លេចចោលនូវ "នីតិវិធី និងកិច្ចការពារធម្មតាសម្រាប់ភាគីនានា"[93] ។ តុលាការនេះបានធ្វើការកត់សំគាល់ថា ដីកាចោទ

---

[90] សាលក្រម Haxhiu, កថាខ័ណ្ឌទី១១ ។

[91] *នៅក្នុងករណីប្រឆាំងនឹង Florence Hartman*, សារណាមុនពេលជំនុំជម្រះរបស់រដ្ឋអាជ្ញា, សំណុំរឿងលេខ: IT-02-54-RR77.5, អង្គជំនុំជម្រះពិសេសនៃតុលាការ ICTY, ចុះថ្ងៃទី៨ មករា ២០០៩, ទំព័រទី១ [*ចាប់ពីនេះតទៅហៅថា* សារណាក្នុងករណី Florence Hartman] ។

[92] សារណាក្នុងករណី Florence Hartman, ទំព័រទី១ ។

[93] សាលក្រម Aleksovski, កថាខ័ណ្ឌទី៥៥ ។

ប្រកាន់ដែលក្នុងនោះជនល្មើសដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ គួរតែ "កំណត់អត្តសញ្ញាណនៃបទចោទឱ្យបានច្បាស់លាស់ដែលជនល្មើសនោះត្រូវឆ្លើយបំភ្លឺ" ហើយគួរតែផ្តល់ឱកាសឱ្យគាត់ក្នុងការជជែកពិភាក្សាអំពីអ្វីដែលតម្រូវឱ្យបង្ហាញភស្តុតាង ដើម្បីជាការបើកឱ្យគាត់ទទួលបាននូវការជំនុំជម្រះក្តីមួយប្រកបដោយភាពត្រឹមត្រូវយុត្តិធម៌"[94] ។

៤៣. សេចក្តីព្រមានមួយដែលគ្រប់គ្រាន់ និងដោយផ្ទាល់មាត់ គួរត្រូវបានធ្វើឡើងចំពោះជនដែលត្រូវបានគេចោទថាជាអ្នកប្រមាថមើលងាយ ឬជាអ្នកជ្រៀតជ្រែកចូលក្នុងកិច្ចការរដ្ឋបាលរបស់តុលាការនៅមុនពេលដំណើរការនៃនីតិវិធី ត្រូវបានផ្តួចផ្តើមគំនិតធ្វើប្រឆាំងនឹងរូបគាត់[95] ។ បន្ទាប់ពីនោះ ដំណើរការនីតិវិធីត្រូវបានផ្តួចផ្តើមគំនិតធ្វើក្នុងទម្រង់ជាដីកាចោទប្រកាន់បញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះឬជាដីកាសម្រេចមួយជំនួសឱ្យដីកាចោទប្រកាន់បញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ[96]។

យោបល់សង្កេតរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាលើដីកាសម្រេចអំពីភាពសម្ងាត់ជាការឆ្លើយតបទៅនឹងការដាក់ទណ្ឌកម្មចំពោះអំពើរំលោភបំពាន

៤៤. នៅក្នុងដីកាសម្រេចអំពីភាពសម្ងាត់បានរកឃើញថា មេធាវីការពារក្តី (១) មិនបានគោរពតាមលិខិតទាក់ទងរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ចុះថ្ងៃទី១៥ខែមករាឆ្នាំ២០០៩ ។ (២) បានល្មើស នឹងវិធាន៥៦.១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងដោយបញ្ចេញឱ្យគេដឹងព័ត៌មានសម្ងាត់ ។ (៣) ល្មើសនឹងមាត្រា២១.៣ នៃកិច្ចព្រមព្រៀង ដោយខកខានមិនបានធ្វើសកម្មភាពស្របទៅតាមបទដ្ឋាន និង ក្រមសីលធម៌វិជ្ជាជីវៈមេធាវី ។ ក្នុងដីកាសម្រេចអំពីភាពសម្ងាត់បានកត់សំគាល់ "អំពើល្មើសនេះអាចត្រូវដាក់ទណ្ឌកម្មតាមវិធាន៣៥ និងវិធាន៣៨ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង"[97] ។

---

[94] សាលក្រម Aleksovski, កថាខ័ណ្ឌទី៥៥ ។

[95] *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Musema*, ការព្រមាន និងការជូនដំណឹងដល់មេធាវីការពារក្តី អនុលោមតាមវិធាន៤៦ក នៃវិធានស្តីពីនីតិវិធី និងភស្តុតាង, សំណុំរឿងលេខ: ICTR-96-13-I, ចុះថ្ងៃទី៣១ តុលា ឆ្នាំ១៩៩៧ ។

[96] *នៅក្នុងករណីប្រឆាំងនឹង Florence Hartman*, ដីកាបង្គាប់ជំនួសដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះអំពីករណីប្រមាថ, សំណុំរឿងលេខ: IT-02-54-RR77.5, អង្គជំនុំជម្រះពិសេសនៃតុលាការ ICTY, ចុះថ្ងៃទី២៧ សីហា ២០០៨ ។

[97] ដីកាសម្រេចអំពីភាពសម្ងាត់, ទំព័រទី៧ ។

៤៥. ក្រោយពីការរកឃើញនូវអំពើល្មើសទាំងនេះ ដីកាសម្រេចអំពីភាពសម្ងាត់បានណែនាំឱ្យមេធាវីការពារក្តី (១) ឈប់បិទផ្សាយ "ព័ត៌មាន និងឯកសារនានាដែលពាក់ព័ន្ធ នឹងកិច្ចស៊ើបសួរក្រៅពីឯកសារទាំងឡាយដែលបានចុះផ្សាយតាមគេហទំព័រ (Website) របស់ អ.វ.ត.ក" ។ និង (២) ឱ្យដក "ខ្លឹមសារដែលមានការមើលងាយ"ចេញពីគេហទំព័រ (Website) របស់មេធាវីការពារក្តី ឬត្រូវប្រឈមមុខនឹងផលវិបាកតាមផ្លូវច្បាប់ចំពោះការល្មើសដែលលើសពីនេះទៀត ។[98] សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតក៏បានបញ្ជូនផងដែរ នូវដីកាសម្រេចអំពីភាពសម្ងាត់ទៅឱ្យស្ថាប័នអាជីពសម្រាប់ធ្វើការត្រួតពិនិត្យនីមួយៗរបស់មេធាវីការពារក្តី "ដើម្បីឱ្យស្ថាប័នទាំងនេះអាចធ្វើការសម្រេចស្តីពីវិធានការណ៍ដ៏សមស្រប"[99] ។

៤៦. ទោះបីជាសេចក្តីថ្លែងនៅក្នុងដីកាសម្រេចអំពីភាពសម្ងាត់[100] មិនមានភាពច្បាស់លាស់ទាំងស្រុងនោះក្តី ក៏សហព្រះរាជអាជ្ញាជឿថា ដីកាសម្រេចនោះត្រូវបានអនុម័តយល់ព្រមអនុលោមតាម ការរកឃើញនានាអំពីអំពើល្មើសដោយមេធាវីការពារក្តីនោះតាមវិធាន៣៥ និងវិធាន៣៨ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង[101] ។ សហព្រះរាអាជ្ញានិងចាត់ទុកថាជាការរកឃើញ អំពីការជ្រៀតជ្រែកចូលក្នុងកិច្ចការរដ្ឋបាលរបស់តុលាការ និងជាកំហុសវិជ្ជាជីវៈ - ប្រសិនបើនេះ គឺជាអ្វីដែលដីកាសម្រេចអំពីភាពសម្ងាត់បានរកឃើញថា-មានលក្ខណៈយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ។ ភាពធ្ងន់ធ្ងរនេះ ត្រូវបានត្រូវបានរួមបញ្ចូលគ្នានៅពេលដែលជនទាំងឡាយ ដែលត្រូវបានគេរកឃើញថា បានប្រព្រឹត្តល្មើសគឺជាមេធាវីការពារក្តី ដែលចូលបង្ហាញខ្លួននៅចំពោះមុខតុលាការនេះ ។ មេធាវីទាំងឡាយទទួលខុសត្រូវនិងត្រូវមានភារកិច្ចចំពោះកូនក្តីរបស់ខ្លួន មានភារកិច្ចដែលលាតសន្ធឹងដ៏ធំចំពោះតុលាការក្នុងនាមជាមន្ត្រីមួយរូបរបស់តុលាការនោះ ភារកិច្ចនេះត្រូវបានឆ្លុះបញ្ចាំងនៅក្នុងក្រមសីលធម៌សម្រាប់មេធាវីដែលកាត់ទទឹងខ្សែបន្ទាត់ព្រំដែនរបស់យុត្តាធិការ និងរបស់ជាតិ ។

---

[98] ដីកាសម្រេចអំពីភាពសម្ងាត់, ទំព័រទី៧ ។

[99] ដីកាសម្រេចអំពីភាពសម្ងាត់, ទំព័រទី៧ ។

[100] ដីកាសម្រេចអំពីភាពសម្ងាត់, ទំព័រទី៧ ។ សហព្រះរាជអាជ្ញាចាត់ទុកថា បញ្ញត្តិនេះ រួមបង្កើតបាននូវកថាខ័ណ្ឌនានា បន្ទាប់ពី "សម្រាប់មូលហេតុទាំងនេះ" ។

[101] ដីកាសម្រេចអំពីភាពសម្ងាត់, កថាខ័ណ្ឌទី២០ ។

៤៧. សហព្រះរាជអាជ្ញា សូមធ្វើការកត់សំគាល់ថា មេធាវីការពារក្តីមិនបានចាត់វិធានការដោយការយកចិត្តទុកដាក់មត់ចត់ដើម្បីដោះស្រាយលើបញ្ហាទាំងឡាយ ដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងលិខិតទំនាក់ទំនងរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតចុះថ្ងៃទី១៥ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៩នោះទេ ដែលជាការបណ្តាលឲ្យមានការចេញដីកាសម្រេចអំពីភាពសម្ងាត់ដែលមានការតវ៉ាដូចនេះ ។

៤៨. ដោយសារតែភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃបញ្ហាដែលពាក់ព័ន្ធ និងដោយសារតែការរកឃើញទាំងឡាយប្រឆាំងនឹងមេធាវីការពារក្តី និងសេចក្តីរាយការណ៍ជាបន្តបន្ទាប់មកទៀតជូនដល់ស្ថាប័នអាជីពសម្រាប់ធ្វើការត្រួតពិនិត្យនានារបស់ខ្លួន សហព្រះរាជអាជ្ញា សូមស្នើឲ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ធ្វើការពិនិត្យពិចារណាអំពីភាពត្រឹមត្រូវនៃដីកាសម្រេច អំពីភាពសម្ងាត់ដោយពិនិត្យទៅលើការគោរពប្រតិបត្តិតាមក្នុងការថែរក្សាការពារទាំងនីតិវិធី និងខ្លឹមសារ ដូចដែលមានចែងនៅក្នុងវិធាន៣៥ និងវិធាន៣៨ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះអាចពិនិត្យពិចារណាទៅ លើកត្តាផ្សេងៗដូចខាងក្រោមនេះ៖

ក. តើដីកាសម្រេចអំពីភាពសម្ងាត់ ត្រូវបានអនុម័តយល់ព្រម ឬអត់បន្ទាប់ពីការស្តាប់ចម្លើយរបស់ភាគីនានានៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីនៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ ០០២ ដែលនៅក្នុងនោះការប្រព្រឹត្តអំពើប្រមាថមើលងាយបានកើតឡើង ដើម្បីឲ្យដំណើរការនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះ បានទៅដោយអត្ថន័យ នោះដីកាសម្រេចដែលមានការប្រឆាំងតវ៉ា គួរតែត្រូវបានអនុម័តយល់ព្រមបន្ទាប់ពី (១) អាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចថ្នាក់ក្រោមរបស់តុលាការបានធ្វើការជូនដំណឹង អំពីចេតនារបស់ខ្លួនចង់សម្រេចទៅលើបញ្ហាណាមួយ ។ (២) ស្តាប់ចម្លើយរបស់ភាគីនានាបន្ទាប់ពីបានផ្តល់នូវឱកាសយ៉ាងសមស្របដល់ពួកគេដើម្បីធ្វើសារណា ។ (៣) ពិនិត្យ ពិចារណា និងដោះស្រាយលើសារណានានារបស់ភាគី និងបន្ទាប់មកផ្តល់មូលហេតុអំពីការយល់ព្រម ឬបដិសេធនូវសារណាទាំងនោះ ។ សហព្រះរាជអាជ្ញាសូម ធ្វើការ កត់សំគាល់ថា ភាគីទាំងឡាយនៃសំណុំរឿងលេខ០០២ មិនបានធ្វើសារណាជូនសហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេត នៅមុនពេលចេញដីកាសម្រេចអំពីភាពសម្ងាត់ទេ ។ ហេតុដូច នេះ ភាគី

ទាំងឡាយត្រូវបង្ហាញជូនអំពីទស្សនៈយល់ឃើញរបស់ខ្លួនជាលើកដំបូង នៅចំពោះមុខវេទិកានៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ ។

ខ. ទោះបីជា ដីកាសម្រេចអំពីភាពសម្ងាត់-ជាដីកាសម្រេចជាបទព្រហ្មទណ្ឌមួយដែលដាក់ទណ្ឌកម្មមេធាវីការពារក្តី និងរាយការណ៍អំពីពួកគេទៅឱ្យស្ថាប័នអាជីពសម្រាប់ត្រួតពិនិត្យនានារបស់ពួកគេ-មានលក្ខណៈច្បាស់លាស់គ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីចង្អុលបង្ហាញពីការប្រព្រឹត្តអំពើប្រមាថមើលងាយ ពី*ចេតនាឧក្រិដ្ឋ* និង *អំពើពិរុទ្ធ* នៃការប្រព្រឹត្តនោះនិងបញ្ញត្តិច្បាប់ច្បាស់លាស់ទាំងឡាយដែលការដាក់ទណ្ឌកម្មត្រូវបានកំណត់ផ្អែកតាមនោះ ។ តុលាការនានាដែលស្រដៀងគ្នានោះក៏បានចាត់ទុកថាការប្រព្រឹត្តនេះឈានទៅដល់ការជ្រៀតជ្រែកចូលក្នុងកិច្ចការរដ្ឋបាលរបស់តុលាការ និង ជាកំហុសវិជ្ជាជីវៈរបស់មេធាវី បញ្ហាដែលរៀបរាប់លំអិតនៅក្នុងឯកសារចោទដើម្បីជូនដំណឹងដល់ជនល្មើស អំពីប្រភេទនៃបទចោទប្រកាន់នានាដែលខ្លួននឹងត្រូវគេចោទ ។ សាលក្រម/ដីកាសម្រេចនានានៅលើឯកសារចោទប្រកាន់ទាំងនេះ បន្ទាប់មកត្រូវបានចេញនៅ ក្រោយពេលស្តាប់ចម្លើយរបស់ជនដែលត្រូវចោទថាជាអ្នកប្រព្រឹត្តល្មើស និងពិចារណាទៅលើសក្ខីកម្មរបស់សាក្សី និងភស្តុតាងជាឯកសារ ប្រសិនបើមានការតម្រូវ។ សាលក្រម/ដីកាសម្រេចទាំងនេះរៀបរាប់យ៉ាងលំអិតអំពីសារណាទាំងឡាយរបស់ភាគី និងអំពីបញ្ញត្តិច្បាប់ជាក់លាក់ដែលជនដែលត្រូវគេចោទថាជាជនល្មើសត្រូវបានរកឃើញថាមានទោស ឬក៏យ៉ាងណាមួយ ដោយផ្អែកតាមបញ្ញត្តិច្បាប់ទាំងនេះ ។ នេះគឺដើម្បីធានាឱ្យប្រាកដថា ដំណើរបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះពោរពេញដោយអត្ថន័យ ជាពិសេស ប្រសិនបើមានឧបាស្រ័យសម្រាប់ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍តែម្នាក់គត់ប៉ុណ្ណោះ ។ សហព្រះរាជអាជ្ញា សូមធ្វើការកត់សំគាល់ថា មិនមានឯកសារចោទប្រកាន់ណានៅក្នុងសំណុំរឿងដែល៖ (១)ផ្តល់អត្តសញ្ញាណយ៉ាងលំអិតអំពីអំពើល្មើសនានានោះទេ ។ (២) បានចែងថា អំពើទាំងនោះត្រូវបានធ្វើឡើង "ដោយបានដឹង និងដោយចេតនា" នោះទេ ។ និងតើធ្វើដូចម្តេច (៣) ធ្វើដូចម្តេចឲ្យការប្រព្រឹត្តនេះឈានទៅដល់ការជ្រៀតជ្រែកចូលកិច្ចការរដ្ឋបាលរបស់តុលាការទៅ ។ (៤) តើ "ព័ត៌មាន"សំងាត់អ្វីខ្លះដែលត្រូវបានផ្សាយចេញ និងដែលជាការរំលោភទៅលើ "ដីកា" របស់តុលាការ

នោះ[102] ។ ឯកសារនេះមានការចាំបាច់ជាពិសេស ប្រសិនបើការដាក់ទណ្ឌកម្មផ្សេងៗ កំពុងតែត្រូវបានចាត់ទុកថាត្រូវបានធ្វើឡើង "ក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ"[103] ។

គ. តើទាំងឡាយដែលកំពុងតែត្រូវបានពិចារណា ដើម្បីដាក់ទណ្ឌកម្មជាការផ្តន្ទាទោស បានទទួលការណែនាំ អំពីការមានសិទ្ធិក្នុងការទទួលបាននូវជំនួយផ្នែកច្បាប់ នៅមុនពេលចេញដីកាសម្រេចអំពីភាពសម្ងាត់ដែរឬទេ? ។ នេះគឺជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវដែលចាំបាច់ខានមិនបានតាមវិធាន៣៥.៣ ដូចដែលបានចង្អុលបង្ហាញដោយការប្រើពាក្យ "ត្រូវ"[104] ។ គ្មានអ្វីនៅក្នុងសំណុំរឿងដែលមានស្រាប់ទេ សម្រាប់ធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានអំពីថាតើឱកាសនេះត្រូវបានគេផ្តល់ទៅឲ្យមេធាវីការពារក្តីដែរឬទេ?

ឃ. តើក្នុងដីកាសម្រេចអំពីភាពសម្ងាត់ ឬការព្រមានណាមួយ ឬក៏ឯកសារចោទប្រកាន់ណាមួយ ដែលជាបុព្វបទរបស់ឯកសារនោះ បានកំណត់អត្តសញ្ញាណអំពីតើបញ្ញត្តិច្បាប់ណាខ្លះរបស់កម្ពុជា ដែលមានការបង្ខំត្រូវតែអនុវត្តតាមដោយខានមិនបាន ដែរឬទេ "ទាក់ទងនឹងការដាក់ទណ្ឌកម្មដែលធ្វើទៅលើជនណាម្នាក់ [តាមវិធាន៣៥.១]" ។ គ្មានឯកសារណាដើម្បីនឹងធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានថាភាពច្បាស់លាស់នេះ មានចែងនៅក្នុងឯកសារណាមួយនោះទេ ។

ង. តើមានការព្រមានណាមួយ-ដែលបានកំណត់ដោយវិធាន៣៨.១ -ត្រូវបានគេផ្តល់ទៅឲ្យមេធាវីការពារក្តី នៅមុនពេលពួកគេត្រូវបានរកឃើញថាបានប្រព្រឹត្តកំហុសវិជ្ជាជីវៈដូចដែលមានចែងនៅក្នុងវិធាននោះទេ ។ យុត្តិសាស្ត្រអន្តរជាតិដែលក្នុងនោះ មានបទដ្ឋានផ្សេងៗដែលតុលាការនេះត្រូវចាប់កាតព្វកិច្ចអនុវត្តតាមនោះ បានតម្រូវឲ្យជនណាដែលត្រូវបានចាត់ទុកថាបានរំលោភបំពាន គួរតែត្រូវបានធ្វើការព្រមានឲ្យបានទាន់ពេលវេលានៅមុនពេលត្រូវធ្វើការដាក់ទណ្ឌកម្មលើរូបគាត់ ឬមួយក៏ត្រូវធ្វើការ

---

[102] វិធាន៣៥.១ និង៣៥.១.ក នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

[103] វិធាន៣៥.២.ក នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

[104] វិធាន៣៥.៣ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

រឹតបន្តឹងលើសិទ្ធិរបស់គាត់[105] ។ ការព្រមានគួរតែ "ចង្អុលបង្ហាញឲ្យបាន*ជាក់លាក់*ថា ការប្រព្រឹត្តដែលជា[បទល្មើស] ប្រសិនបើចេះតែបន្តកើតមានតទៅទៀតនោះអាចនឹងបណ្តាលឲ្យមានការរឹតបន្តឹងជាក់លាក់ណាមួយជាពុំខាន" ។ ក្នុងការធ្វើតាមរបៀបនេះ អាចនឹងលែងមានបញ្ហាអំពីថា [ជនដែលគេចោទថាជាជនល្មើស]ត្រូវបានគេផ្តល់ការជូនដំណឹងថា ការព្រមានមានលក្ខណៈធ្ងន់ធ្ងរហើយដែលអាចនឹងបណ្តាលឲ្យមានការ [ដាក់ទណ្ឌកម្មផ្សេងៗ] ប្រសិនជាមិនព្រមស្តាប់តាមការព្រមាននេះទេនោះ[106]។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះអាចពិនិត្យពិចារណាអំពីថាតើលិខិតទំនាក់ទំនងរបស់សហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែមករាឆ្នាំ២០០៩ បំពេញបានគ្រប់គ្រាន់តាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃការព្រមានដ៏ជាក់លាក់នេះដែរឬទេ ។

ច. តើជាការសមស្របសម្រាប់អង្គភាពមួយរបស់តុលាការមួយ- តួយ៉ាងដូចជាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនេះដែរឬទេ - ក្នុងការដាក់ទណ្ឌកម្មចំពោះមេធាវីការពារក្តី ដែលត្រូវបានចោទ អំពីបទរំលោភលើដីកាអង្គភាពមួយទៀតរបស់តុលាការ - ដូចជា អង្គបុរេជំនុំជម្រះនេះ - នៅពេលដែលដែលតុលាការនេះ ត្រូវជាប់កាតព្វកិច្ចភាពមួយទៀតនោះគឺជាវេទិកាដែលមានលក្ខណៈសមស្របជាង ដើម្បីធ្វើការសម្រេចអំពីបទរំលោភបំពានដូចជា ឯកសារដែលមាន "ការប្រមាថមើលងាយ" ទាំងឡាយដែលត្រូវបានដាក់ចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះនេះនិងដែលអាចឲ្យអង្គបុរេនេះធ្វើការសន្និដ្ឋានបានល្អប្រសើរជាងខាងអង្គច្បាប់ក៏ដូចជាខាងសមធម៌អំពីថាតើការរំលោភបំបាននេះចាំបាច់ត្រូវធ្វើការដាក់ទណ្ឌកម្មដែរឬទេ? ហើយបើសិនជាត្រូវដាក់នោះ តើត្រូវដាក់ត្រឹមកំរិតណា? ។

---

[105] *វណ្ណអាជ្ញា ទល់នឹង Seseji*, សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ស្តីពីការចាត់តាំងមេធាវីការពារក្តី, សំណុំរឿងលេខ: IT-03-67-AR73.3, អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍នៃតុលាការ ICTY, ចុះថ្ងៃទី២០ តុលា ២០០៦, កថាខ័ណ្ឌទី២៣ ។ [*ចាប់ពីនេះតទៅហៅថា* សាលដីកាសម្រេចលើ Seseji] ។

[106] សេចក្តីសម្រេចលើករណី Seseji, កថាខ័ណ្ឌទី២៥ ។

ឆ. តើការរកឃើញក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ អំពីមានការជ្រៀតជ្រែកចូលក្នុងការងាររដ្ឋបាលរបស់តុលាការ និងអំពីកំហុសវិជ្ជាជីវៈដែលប្រឆាំងទៅនឹងមេធាវីការពារក្តី និងអំពីផលវិបាកនៃការទំនាក់ទំនងគ្នាទៅកាន់ស្ថាប័នអាជីព សម្រាប់ធ្វើការត្រួតពិនិត្យទាំងឡាយរបស់ពួកគេមានលក្ខណៈសមាមាត្រទៅនឹង "បទល្មើស"ដែរឬទេ?[107] ។ សហព្រះរាជអាជ្ញាសូមធ្វើការកត់សំគាល់ថា ដីកាសម្រេចអំពីភាពសម្ងាត់ មិនបានចោទប្រកាន់អំពី "*ព័ត៌មាន*"[108] សម្ងាត់ ឬដែលត្រូវការពារណាមួយ "ដែលទាក់ទងទៅនឹងជនរងគ្រោះ ឬសាក្សី ឬការស៊ើបសួរដែលត្រូវបានផ្សាយចេញនោះទេ។ ចំពោះការរំលោភលើដីការបស់តុលាការវិញ - បើសិនជាមានការបង្ហាញភស្តុតាងថា ក្រោយពីជនល្មើសត្រូវបានគេផ្តល់ឱកាសឲ្យ ក្នុងការស្តាប់ចម្លើយហើយថា - គឺជាបញ្ហា ដែលមានលក្ខណៈធ្ងន់ធ្ងរនោះ អង្គភាពមួយរបស់តុលាការមិនគួរត្រូវបានគេមើលឃើញថាធ្វើការផ្តន្ទាទោសពីបទព្រហ្មទណ្ឌចំពោះមេធាវីការពារក្តី ដោយសារតែពួកគេការពារសិទ្ធ ដែលត្រូវទទួលបាននូវការជំនុំជម្រះក្តីដោយត្រឹមត្រូវយុត្តិធម៌នៃកូនក្តីរបស់ពួកគេនោះទេ ។

ជ. តើគួរតែមានការចង្អុលបង្ហាញមួយ អំពីការជ្រៀតជ្រែកជាក់ស្តែងចូលក្នុងកិច្ចការរដ្ឋបាលរបស់តុលាការ នៅមុនពេលជនណាម្នាក់ត្រូវបានគេដាក់ទណ្ឌកម្មតាមវិធាន៣៥ដែរឬទេ? ។

៤៩. សហព្រះរាជអាជ្ញា សូមធ្វើការបញ្ជាក់ជាថ្មីឡើងវិញថាការបង្ហាញភស្តុតាងណាមួយឲ្យឃើញអំពីមានការរំលោភលើដីកាណាមួយរបស់តុលាការ - ជាពិសេសគឺដោយមេធាវីការពារក្តី - គឺជាបញ្ហាដ៏ធ្ងន់ធ្ងរមួយ ដោយសារវាប៉ះពាល់ទៅដល់កិច្ចការរដ្ឋបាលរបស់តុលាការ ។ ការរំលោភបំពានណាមួយ បើសិនជាមានភស្តុតាងបង្ហាញថា បានប្រព្រឹត្តដោយមានការដឹង និងដោយចេតនានោះ គឺត្រូវតែធ្វើការត្រួតពិនិត្យ ដោយត្រូវមានផលវិបាកជាទោសព្រហ្មទណ្ឌដ៏សម

[107] *Handyside ទល់នឹង ចក្រភពអង់គ្លេស*, សាលក្រម, ចុះថ្ងៃទី៧ ធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៦, Series A, No. 24 (1979-1980) 1 EHHR 737, កថាខ័ណ្ឌទី៤៨-៥០ ។

[108] វិធាន៣៥.១.ក នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ សង្កត់ធ្ងន់ត្រង់*អក្សរទ្រេត* ។

ស្រប ។ ក៏ប៉ុន្តែដោយសារតែភាពដ៏ធ្ងន់ធ្ងរនេះ ប្រសិនបើមាន ការរំលោភបំពានមែននោះ ត្រូវតែធ្វើការសម្រេចក្រោយពីបានផ្តល់ដល់ជនដែលត្រូវចោទថា ជាអ្នកប្រព្រឹត្តល្មើសនូវឱកាសដ៏សមស្របមួយដើម្បីឆ្លើយបំភ្លឺ បន្ទាប់ពីត្រូវបានធ្វើការព្រមានមួយអំពីថានឹងត្រូវទទួល នូវផលវិបាកជាការផ្តន្ទាទោសជាបទព្រហ្មទណ្ឌ បើសិនជាអំពើបំពាននោះនៅតែបន្តធ្វើតទៅទៀត ។ បើសិនជាជនល្មើសនៅតែបន្តអំពើបំពានដែលទោះបីជាមានការព្រមានដ៏ជាក់លាក់ហើយក៏ដោយនោះ ដំណើរការនីតិវិធីអាចនឹងត្រូវបានផ្តួចផ្តើមគំនិតធ្វើឡើងដើម្បីប្រឆាំងនឹងរូបគាត់ដោយមានឯកសារចោទប្រកាន់ជាក់លាក់មួយ ដើម្បីបើកឱកាសឲ្យគាត់ដើម្បីរកមេធាវីការពារក្តីមួយរូប ប្រសិនបើមាន ។ ជនដែលត្រូវចោទថាជាអ្នកប្រព្រឹត្តល្មើស ទោះបីខ្លួនជាមេធាវីស្រាប់ហើយក៏ដោយ ក៏គួរតែត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យស្វែងរកជំនួយការផ្នែកច្បាប់ដែរ តាមការតម្រូវខាងមិនបានដូចមានចែងនៅក្នុងវិធាន៣៥.៣ ។ គឺតែនៅក្រោយពេលដែលការថែរក្សាការពារផ្នែកនីតិវិធីបែបនេះត្រូវបានអនុម័តយល់ព្រមរួចហើយតែប៉ុណ្ណោះ បើសិនជាមានការរកឃើញមានភាពធ្ងន់ធ្ងរ "អំពីមានការជ្រៀតជ្រែកចូលក្នុងកិច្ចការរបស់តុលាការ" និងអំពីមានកំហុសវិជ្ជាជីវៈរបស់មេធាវីនៅក្នុងនោះ ។

៥០. ឆ្លងតាមការពិនិត្យមើលឡើងវិញទៅលើអង្គហេតុ និងឯកសារដែលមាននៅក្នុសំណុំរឿង សហព្រះរាជអាជ្ញាបានសង្កេតឃើញថា វាមុខជានឹងបំរើឲ្យផលប្រយោជន៍យុត្តិធម៌ ប្រសិនជាអង្គបុរេជំនុំជម្រះ បានពិចារណាអំពីការបញ្ជូនបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ត្រឡប់ទៅឲ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតវិញ ដើម្បីធ្វើការពិនិត្យពិចារណាជាថ្មីឡើងវិញ បន្ទាប់ពីបានគោរពអនុវត្តតាមការថែរក្សាការពារខាងផ្នែកនីតិវិធីដែលត្រូវបានធានាអះអាង អនុលោមតាមវិធាន៣៥ និង៣៨ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ។

៦. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

៥១. សេចក្តីដូចបានរៀបរាប់ខាងលើ សហព្រះរាជអាជ្ញា សូមធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានដូចខាងក្រោមនេះជូនអង្គបុរេជំនុំជម្រះដើម្បីធ្វើការពិចារណា៖

D138/1/5

សំណុំរឿងលេខ: ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស (អ.ប.ជ ១៨)

i. អង្គបុរេជំនុំជម្រះ អាចពិនិត្យពិចារណាបដិសេធចោលនូវបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ ដោយសារតែមិនមានសិទ្ធប្តឹង និងសំអាងនៃបណ្តឹងរបស់ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ អៀង សារី និង ដោយសារតែត្រូវបានរាំងដោយវិធាន៧៤.៣ ។ ឬក៏

ii. អង្គបុរេជំនុំជម្រះ អាចពិនិត្យពិចារណាបដិសេធចោលនូវបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ ដោយមិនធ្វើឲ្យខូចប្រយោជន៍ ដោយការអនុញ្ញាតឲ្យមេធាវីការពារក្តីស្វែងរកឧបាស្រ័យតាមរយ:ដំណោះស្រាយផ្សេងៗបែបនេះ ដែលអាចមានស្រាប់សម្រាប់ពួកគេទៅតាមច្បាប់ ។ ឬមួយក៏

iii. ផ្ទុយពីនេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ អាចយល់ព្រមទទួលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដែលមេធាវីការពារក្តីបានដាក់មកនេះក្នុងនាមជាបុគ្គលផ្ទាល់ខ្លួន ។ និង

iv. តាមអង្គហេតុ និងកាល:ទេស:ជាក់ស្តែងនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ អាចពិនិត្យពិចារណាក្នុងការបញ្ជូនត្រឡប់បណ្តឹងនេះទៅឲ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតវិញ ដើម្បីចាត់ការក្រោយពីបានផ្តល់ដល់មេធាវីការពារក្តីទាំងនោះ នូវឱកាសមួយដ៏សមស្របក្នុងការធ្វើសវនាការមួយ ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ អាចពិចារណាក្នុងការចេញជាសេចក្តីណែនាំខ្លះៗស្តីពីភាពសម្ងាត់នៃឯកសារ នៅក្នុងអម្លុងពេលដំណើរការនីតិវិធីមុនសវនាការ ដែលមុខជានឹងគ្រប់គ្រងទៅលើ សេចក្តីសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតស្តីពីការបញ្ជូនត្រឡប់មកវិញ ។

ធ្វើនៅភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

នៅថ្ងៃទី២៧ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៩

សហព្រះរាជអាជ្ញា

CO-PROSECUTORS CO-PROCUREURS ECCC CETC

លោកយ៉េត ចរិយា	លោក Robert PETIT
សហព្រះរាជអាជ្ញារង	សហព្រះរាជអាជ្ញា